

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

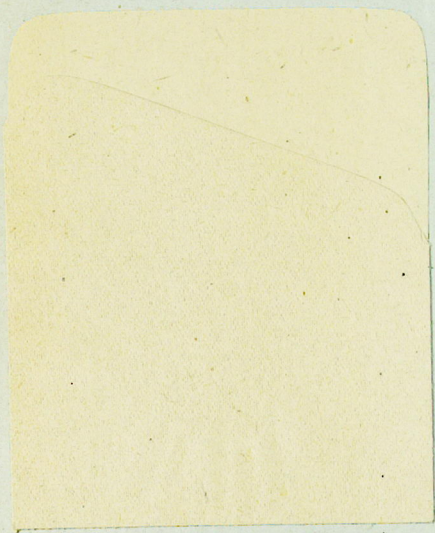
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

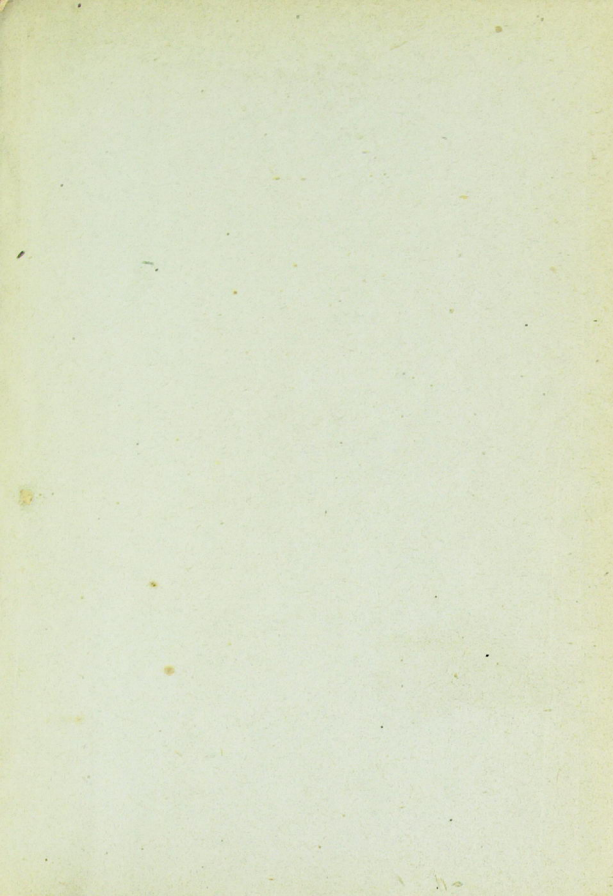
You are free to:

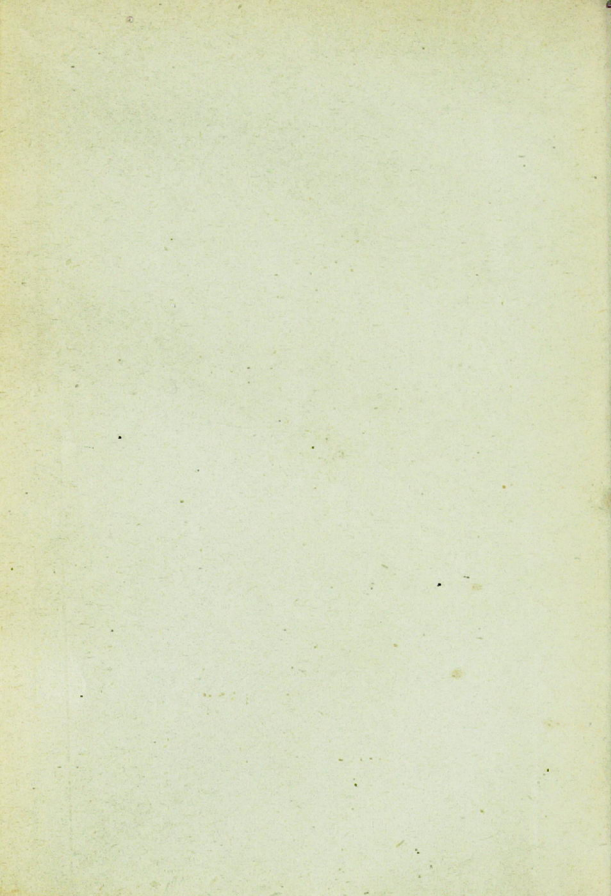
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ս. ՍԻՐՅՈՎ

239

ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ ՀԿԳԿ
II ՆՍՏԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

1898

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1898

Ս. ՍԻՐՅՈՎ

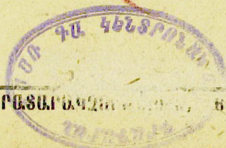
338.984.34 (47)

Ս - 55

ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1981 թ.

ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ ՀԿԳԿ
II ՆՍՏԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԳՈՐԾԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ. 1930

0-1.82

1.0.6.

9.9.9.

A $\frac{1}{1729}$

№ 1274.

Գրառեպիւր 5038 (Բ):

Տիւրաժ 3000:

Պետերատի տուաջին ապարան Վաղարշապատում:

Պատվիր № 50

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Այն հանգամանքը, վոր հսկիչ թվերի նկատմամբ զեկուցումը լավում և բյուջեյի հետ միասին և վոր ինձ հետ վորպես զեկուցողներ դուրս են գալիս Ը. Ը. Լեինը, Կարպը և Իլլինը, մեծապես հեշտացնում և իմ խնդիրն և ինձ հնարավորութունն և տալիս չհայտարարել մի շարք թվեր, վորոնք բնորոշում են անցյալ տնտեսական տարվա արդյունքներն ու առաջիկա տարվա առաջադրանքները: Այդ պատճառով ել ընթացիկ տարվա բնութագրման խնդրում սահմանափակվում և՛ մի հիմնական չեզրակացությամբ. 1928/29 թ. ամբողջությամբ յեվ լրիվ կերպով հաստատեց այն տեսակետի իրական լինելը, վորոնք հզմայակի մեջ նախագծված են յեղել: Ավելին՝ Ժողովրդական տնտեսության մի շարք նիմնական նյութերում հնարավորություն և հայտնաբերվել կարելիոր չափով գերազանցել սկզբնական նշումները: Այսպիսով մեր թշնամիների և մեր բարեկամներից մի քանիսի պնդումը, վորպես թե Ժողովրդական տնտեսության հնգամյա զարգացման պլանը իրական բոն չի հանդիսանում, կյանքի կողմից վերականգնված և:

Այս տարի հաջողվեց ավելի մեծ չափով, քան անցյալում, հսկիչ թվերը կադմիկ ռաշոնների հաշվետվումով: Այդ անկասկածելիորեն մեր պլանային աշխատ-

տանքների հաջողութիւններէց մեկն ե հանդիսանում
և բնորոշում ե այն համեմատական բարձրութիւնը,
վորին հասնում ե մեր պլանային աշխատանքը: Մեր
յերկրի բազմազանության, նրա տնտեսական և կուլ-
տուրական այն բազմազան պայմանների շնորհիվ, վո-
րոնց մեջ աճում են և զարգանում առանձին ռազոն-
ները, — դա անհրաժեշտ մի նախապայման ե տնտե-
սական և կուլտուրական շինարարութեան ճշգրիտ ու
հաջող ծավալման համար: Մեր պլանների այդ խոշոր
հաջողութիւնների հետ միասին մենք պետք ե նշենք
մի շարք մոմենտներ, վորոնք պահանջում են հետա-
գա ճշգրտումներ և բարելավումներ: Մասնավորապես
այս տարի մեզ չհաջողվեց ամբողջութեամբ կատարել
այն, ինչ մենք բացարձակապես գտնում ենք անհրա-
ժեշտ — այդ՝ հսկիչ թվերում ինքնավար մարզերի (ОБ-
ласть) և հանրապետութիւնների առանձնացնելն ե,
վորոնք մտնում են ՌՍՖՍՀ-յերկրային համապատաս-
խան շրջանների մեջ. առանց դրան անհնար և կոտա-
րել հաշվեառում, դիտել և ժամանակին միջոցներ ձեռ-
նարկել նրանց տնտեսական ու կուլտուրական աճման
բնույթի և պրոցեսի առանձնահատկութիւնների համա-
ձայն: Մենք կատարելապես հասկանում ենք և դիտակ-
ցում այդ բացը, և կառավարութիւնը համապատասխան
վորոշմամբ պլանավորող կազմակերպութիւններին ար-
դեն պարտավորեցրել ե մեր պլաններում առանձնացնել
յերկրային միավորումների մեջ մտնող ինքնավար հան-
րապետութիւնների և մարզերի ցուցանիշները:

Ահա այն նախնական նկատողութիւնները, վորոնք
ուզեցի անել, իմ ղեկուցման հիմնական հարցերին
անցնելուց առաջ:

Անհրաժեշտ է հաշվի առնել, վոր հսկիչ թվերն իրենցից ներկայացնում են վոչ միայն տնտեսական առաջադրումների միավորում, այլ և այն, վոր այդ առն-տեսական առաջադրումներն հետեւը թագնւած են մեր լերկրի դասակարգային ուժերի փոխհարաբերութուն-ները: Վորպես վերջին օտրիների հիմնական արդյունքներից մեկը՝ հարկավոր է նեղ մեր լերկրի դասակարգային ուժերի փոխհարաբերութունների անեղ փոփոխութունը հոգուս պրոյեկտիւսի:

Դա անքակտելիորեն հետեւում է այն փոփոխու-թյուններին՝ խոշոր և մանր արդյունաբերության, արդյունաբերության և գյուղատնտեսության փոխհա-րաբերություններն միջև, վորոնք իրականացվում են պրոյեկտարիատի դիկտատուրայի որդանների դիտակ-ցական կամքով:

Անշեղորեն բարձրանում է մետաղի և ծանր արդյու-նաբերության դերը մեր լերկրում: Այդ դիժն իր բա-վական հատակ արտահայտությունն է գտել վոչ մի-տայն ավարտված տնտեսական տարվա, այլ և առաջի-կա տնտեսական տարվա պլանի մեջ:

Առաջիկա տարվա համար նշված թույլի ձուլվածքի պլանը կազմում է ներկա տարվա հանդեպ 136⁰/₀։ պողպատի ձուլվածքը կկազմե 117⁰/₀։ պղնձի ձուլված-քը—137⁰/₀։ Այս թվերը լիս բերում են նրա համար, վորպեսզի ցույց տամ, թե ինչպես կուսակցությունը և խորհրդային իշխանությունը, չնայած առանձին հապհակության և փորձերին՝ դուրս մղելու մեզ ուղիղ ճանապարհից, անշեղորեն զարգացման, արդիւնաբերա-տի դիկտատուրայի ամրացման և բանվոր դասակարգի

միությունը դիտողացիության հետ ուժեղացնելու գիծ են անցկացնում: Այդ գծի անցկացնելն ապահովում է պրոլետարիատի աճումը և նրա լուրջացումը, չերկրի դասակարգային ուժերի փոխարաբերության փոփոխությունը՝ հոգում բանվոր դասակարգի: Այդ գիծը մեզ ապահովում է մեր ագրարային-արդյունաբերական չերկիրը վերածելու արդյունաբերա-ագրարային չերկրի:

1928—29 թ. մենք ունեցել ենք բանվորական ուժի աճում միութենական արդյունաբերության գծով 7% պլանով ունենալով $3,8\%$ իսկ ՌՍՖՍՀ-ի ժողտնտխորհին չենթակա արդյունաբերության գծով— $10,5\%$ —պլանով՝ $7,7\%$: 1929—30 թ. համար հսկիչ թվերը բանվոր դասակարգի քանակի հետագա աճումն են նշում: Հենց միայն ՌՍՖՍՀ-ի ժողտնտխորհին չենթակա արդյունաբերությունը կապահանջի 120 հազար նոր բանվորներ, վոր բանվորական ուժի ավելացում կտա $5,7\%$:

Արդյունաբերության ծավալումը և նրանում զբաղված բանվորների քանակի մեծանալը, նոր ձեռնարկների աճումը, աշխատանքի կազմակերպման բնագավառում խոշոր բարենորոգումներն,—այդ բոլորը գործազրկության կրճատման պայմաններ են ստեղծում: Առաջիկա տարում 7% գործազրկության նվազումն նրբվում, իսկ արդյունաբերության յեվ առևտրի մեջ անբնդհառա աշխատանքի հատվածումով՝ 10% :

Բանվոր դասակարգի անընդհատ աճման քանակը պայմանավորում է վստահությունն այն ճանապարհի կայունության, վորով այժմ մենք գնում ենք: Մեր թշնամիները հաշվում ելին, վոր նեպի հետևողական զարգացումը մեզ կտանի կապիտալիստական աստի-

ճանտիւան վերտաւերման: Այդ ուղու վրա, կապիտալիս-
տական սեռատալրացիւալի ուղու վրա, վորին ձգտում
ելին հասնել մեր թշնամիներն, այդ ուղու վրա կամա
թե աւամա, դիտակցաբար թե անգլետակցաբար ցան-
կանում ելին դարձնել պրոլետարական դիկտատուրան
բանվոր դասակարգի առանձին տատանվող ներկայացու-
ցիչները, վորն իր արտահայտութլուենը գտավ մեր կու-
սակցութլան մի մասի հալտնի տատանումների մեջ: Սա-
կայն մեր տնտեսութլան աճման ալն տարբերը և ալն
խոշորագուլն առաջխաղացումներն ու բեկումները, վո-
րոնց մասին խոսեց ընկ. Կալինինը իր բացման խոսքի
մեջ, վերջնականապէս տմբաւնդում են կուսակցութլան
և պրոլետարական դիկտատուրալի կողմից գիտակցաբար
ընդունված սոցիալիստական շինարարութլան ուղին:

Դասակարգալին ուժերի վերագաստվորումը մեր
հանրապետութլան մեջ, վոր ԽՍՀ Միութլան տերիտո-
րիալի նշանավոր մասն է գրավում, ամենից առաջ
ներանգ և հատկանշվում, վոր վերջին ժամանակներս
դասակարգալին ուժերի փոխհարաբերութլունը, ինչպէս
ասացի լեռ արդեն, բանվոր դասակարգի սգուն և
փոխվում: Անհրաժեշտ է հիշել, վոր մեկուկես-չերկու
տարի սրանից առաջ, չնայած ալն բոլոր միջոցներին,
վորոնց դիմում եր խորհրդալին իշխանութլունը և մեր
կոմունիստական կուսակցութլունը՝ բանվոր դասա-
կարգի, չքավորութլան և միջակների միջև միութլան
տմբաւնդման համար—գլուղում կուլակութլան չնգո-
քացումը հաջողվում եր վոչ ամեն անգամ: Յեթե իսկ
հաջողվում եր հասնել կուլակութլան քաղաքական չե-
ղոքացման, կուլակի տնտեսական հեղինակութլունը
գլուղում դեռ բավական բարձր եր մնում և հաճախ դեպի

նա յեր դիրքավորվում ասյն միջակը, վորը, ընդհանրապես
ասած, չեր պատրաստվում դավաճանելու բանլոր դա-
սակարգի և գյուղացիության դաշինքին: Կուլակն իր
տնտեսավորությամբ չերբեմն միջակի վրա տպավորու-
թյունն եր գործում. պատահում եր՝ նաև չքավորի վրա:

Ընդհանրապես ասած, մեզ մոտիկ կանգնած գյուղա-
ցիական խմբակների այդ առանձին տատանումներն
իրենց արտահայտությունը դառն միջակների և չքա-
վորների մի քանի խմբակներին՝ հացի այն գործադուլի
ոժանդակման մեջ, վորը 1937 թ. և մյուս տարիներ
րում փորձեց անցկացնել կուլակը:

Կուլակության այդ աշխատանքը տնտեսական կոն-
յունկտուրայի աննպաստ պայմաններում մեծ վտանգ
եր ներկայացնում մեր պլանների կատարման համար.
և խորհրդային իշխանությունն, ինչպես և մեր խոր-
հրդային հասարակայնությանը—կուսակցության, բան-
վոր դասակարգին, գյուղի առաջավոր տարրերին,—
վերջին չերկու տարում վիճակվեց տանել մեռական
պալքար:

Այն գերակշռությունը, վորը ստանում են ժողովրդա-
կան տնտեսության մեջ և չերկրի վողջ կյանքում սո-
ցիալիստական տարրերն և բանվոր դասավարգը, թուլ
ովին մեզ վերջին տարիներում շահագործող տարրերի
սահմանափակման այն համեմատաբար համեստ խնդրից,
վորը մենք վաղուց չե, վոր դրել ենք, անցնել ավ խընդ-
րի,—կապիտալիստական տարրերի հաղթահարմանը,
կապիտալիզմի արմատները փորփրելուն: Հացամթեր-
ման բնագավառում կուլակության դասակարգային քա-
ղաքական ընդդիմադրության հաղթահարման խնդիրը
հատկապես ուժեղ արտահայտություն դառավ, քանի

վոր առանց կուլակութեան քաղաքական ընդդիմադրու-
թեան հաղթահարման, այդ ճակատում անհնար էր
գլուղում մեր սոցիալիստական դիրքերի հետագա ծա-
վալումն և ամրացումը: Այժմ, տնտեսական նոր տարվա
սկզբում, չէրք մենք պետք է ժողովրդական կոմի-
սարների խորհրդի ընդունած հսկիչ թվերը հասա-
տենք, կարող ենք ասել, վոր դրութեանը գլուղում նշա-
վոր չափով փոխվել է և կուլակը, վորք մեր սոցիալիս-
տական գրոհին պատասխանեց հակագրոհով, այժմ բոլոր
զծերի վրա հեռ է շարժված:

Տեղական ընկերները սեփական փորձով գիտեն,
վոր վերջին ամիսներս, հենց վոր կուլակը մեր դրոհի
ճնշման տակ հարկադրվում էր կծկվել, մաքրել և իր
դիրքերի մի մասը տալ, միաժամանակ շրջվում էր նաև
աջերի խեղճութան, վորը վոչ այլ ինչ էր ներկայաց-
նում, քան այն տատանումների անդրադառնումները,
վորոնք տեղի ունեցան բանվոր դասակարգի առան-
ձին շարքերում՝ կուլակային դրոհի ճնշման տակ:
Կուլակների զրույցներն այն մասին, թե՛ «չես ինչ կու-
լակ եմ, չես նույնն եմ, ինչ վոր է բոլորը», — համա-
պատասխանում են և ակնհայտ աջ տարրերի զբույց-
ներին, վորոնք այժմս չերբեմն տաում են, — «մենք ինչ
աջեր ենք, մենք նույնպիսին ենք, ինչպես և բոլորը,
մենք նույնպես դաժնվում ենք այն ընդհանուր գծում,
վորը նշում է կուլակացութունը»:

Հարկավոր է ասել, վոր այն ուսյոններում, վորտեղ
խորհրդային ռդանների աշխատանքն ուղիղ է ծավալ-
ված չեղել և վորտեղ խորհրդային հասարակացութունը
նախապատրաստված է չեղել նրա համար, վորպես-
դի մեր դասակարգային թշնամուն ճանաչի, սոցիա-

լիստական գրոհի դեպքում, մասնավորապես հացի համար պայքարում, ամենատեղավ սխալներ են կատարված: Իսկ տնտեսող, վորտեղ այդ նախապատրաստական աշխատանքը հարկավոր չափով անց չե կացված չեղել, տնտեսող մենք մի շարք սխալներ ենք կատարել, չերբեմն ել կուլակի համար նախապատրաստված հարվածներն իջել են միջակի, նույնիսկ չքավորի վրա:

Այդ սխալների համար մեղքը մենք չենք կարող միշտ մեզ վրա վերցնել: Մի քանի դեպքերում մենք հիմք ունենք միջակին ասելու. «Դու ինքդ ես մեղավոր, քանի վոր քո գործունեությունը մեջ չափազանց մոտ ելիր կանգնած կուլակին, նրա կողմն ելիր թեքվում»:

Յերբեմն ել մեր պլանները, մասնավորապես այնպիսիները, վորոնք մենք պետք ե քննենք ՀԿԴԿ-ի ընթացիկ սեսիացում, կարող են առանձին միջակ տնտեսություններին չերեալ այնպիսի պլաններ, վորոնք շոշափում են նրանց շահերը, վոչնչացնում են նրանց պլանները, նրանց անհատական հաշիվները: Հաճախ, խորհրդային իշխանությունը կատարելապես համակրող միջակից լսում ես արտունջներ այն մասին, վոր մենք մեր պլաններով կործանում ենք առանձին միջակ տնտեսությունների անհատական պլանները: Բայց չե՞ վոր բանվոր դասակարգի միությունը գյուղացիության հեռ հեց նրանումն ե, վոր բանվոր դասակարգը յե՛վ գյուղացիությունը կարող լինեն մեակել ինչ վոր քնդհանուր, ինչ վոր միասնական պլան յե՛վ անհատական պլանները յեմբարկել քնդհանուրին: Իսկ չեթե գործն այն կերպ լիներ, վոր բանվոր դասակարգը տնում ե այն, ինչ վոր գտնում ե կարևոր, իսկ գյուղա-

ցիությունն ել այլ ուղիով ե ընթանում, ապա փաս-
տորեն բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան միջև
միություն չեր լինի, չեկին լինի և ընդհանուր պլան-
ներ: Իսկ դրանից, ի վնաս բանվորների և գյուղացի-
ների, կշահվեր բուրժուազիան:

Հսկիչ թվերի այն մախազիծը, վոր ձեռ ուժադուքյանն ե
առաջարկված, բանվոր դասակարգի յեվ գյուղացիութեան
միասնական աշխատանքի պլանն ե հանդիսանում: Այդ
պլանի միասնական մոմենտները բացորոշ են, վորով-
հետե թե բանվոր դասակարգի և թե գյուղացիութեան
մոտ բացորոշ և մի ընդհանուր ցանկություն, մի ընդ-
հանուր դիրքավորում, այն ե՝ հնարավորին չափ արագ և
ամբողջութեամբ բարձրացնել և վերակազմել ժողովրդ-
դական տնտեսությունը չքավոր-միջակային և բանվոր-
ական մասսայի ոգտին. իսկ դա կարելի չե անել մի-
այն սոցիալիստական ուղիներով:

Բանվոր դասակարգը և գյուղացիությունը կարող են
համերաշխ լինել նրանում, վոր կատարելապես անհրա-
ժեշտ և հնարավորին չափ մեծ քանակութեամբ ապրանք
ունենալ, հաղթահարելու համար ապրանքային քաղ-
ցը, վորը կապված լինելով մեք կարիքների նշանա-
վոր և շատ արագ աճման հետ, իր հերթին ցուցանիշ
և հանդիսանում այն փոփոխությունների խորութեան,
վորոնք հետևանք եկին հեղափոխութեան: Ապրանքա-
յին քաղցի հաղթահարումը պլանի այն մասն ե, վոր-
ով ամբողջութեամբ շահագորդված ե գյուղացիու-
թյունը: Այնինչ պլանի այդ մասի կենսագործումը ար-
դյունաբերութեան համար ձեռնտու և ուղիղ գներով
համապատասխան քանակութեամբ հաց և հումուլթ
ուտանալու անհրաժեշտութեան հետ և դուգորդված:

Խորհրդային իշխանությանը, խորհրդային հասարակայնությանը և բանվոր դասակարգին միշտ ել անհանգստացրել և «մկրատը», այսինքն արդյունաբերության ապրանքների և գյուղատնտեսական մթերքների միջև գների անհամաչափությունը: Ահա թե ինչու խորհրդային իշխանության վողջ գործունեությունը ուղղված է չեղել՝ վոչնչացնի այդ «մկրատը», վորպեսզի արդյունաբերության ապրանքները գյուղացիությանը տրվեր ձեռնտու գներով: Այժմ ել այդ խնդիրն որակարգից չի հանվում:

Մեր ընդհանուր պլանի տյո՛ւ մասի կատարման տեսակետից 1928/29 թ. արդյունքներում մենք մի քանի անբարենպաստ ցուցանիշներ պետք է նշենք: Մանրածախս գները 8% աճել են պլանով նշված կաշու-նության փոխարեն, ըստ վորում ամենամեծ աճում են տվել գյուղատնտեսական մթերքների գները, վորոնք բարձրացել են 16,1%: արդյունաբերության ապրանքների մանրածախս գները շատ ավելի քիչ են մեծացել, 3,7% միայն: Այսպիսով «մկրատի» տնհամաչափությունը ներկայումս նշանավոր քանակությամբ ապրանքների վերաբերյալ հոգուտ արդյունաբերության չե: Անհրաժեշտ է այս դրությունը փոխել:

Այնպիսի խնդիր, ինչպիսին է չերկրում հացի պահեստներ ստեղծելը (իսկ ձեզ հայտնի չե, վոր վերջին ժամանակներս, մթերաչին դժվարությունների սրվածության հետ կապված, մենք վոչ միայն չունեինք հացի պահեստներ և վոչ միայն դադարեցրել եինք հացի մեր արտածումն, այլև յերբեմն-չերբեմն ներքին դրածածության մեջ շատ մեծ հնդհատումներ ունեինք) — միթե՞ այդ խնդրի մեջ գյուղացիությունը նույնպես ուժեղ

կերպով չե շահադրդոված, ինչպես բանվոր դասակարգը:

Ձքավորներն ու միջակներն ոգնեցին ալդ խնդրի լուծմանը և պետութիւնը ներկայութեան իր տրամադրութեան տակ ունի հարյուր միլիոն փթերով հաշվող հացի պահեստ՝ զանազան անպատեհութիւնների և անակնկալների համար:

Մեր պլանի աշխարհի մի մաս, վորպիսին իմպորտն է, գլուղատնտեսութեան համար անհրաժեշտ մեքենաներ և գործիքներ ներմուծելն է, գլուղացիութիւնը հրաշալի կերպով կարող է ըմբռնել: Արդեն մեղնից, հսկիչ թվերի մեր բացատրական աշխատանքից և կապոված, գլուղացիութեան համար հասկանալի դարձնելու արտահանման և ներմուծման միջև լեղած կապը: Այդ դեպքում նրա համար հասկանալի կդառնա մոշ միայն արդիւնաբերական ապրանքների հավաքարկման անհրաժեշտութիւնն արտահանելու համար, այլև գլուղատնտեսական մթերքներին՝ հնարավորին չտփ մեծ քանակութեամբ: Յեթե յերբեմն գլուղացիական տոանձին խմբակները տրամադիր են անբավականութիւն հայտնելու աշն ձեռնարկումների հանդեպ, վորոնց դիմում է խորհրդային իշխանութիւնն ասենք՝ անտոռամշակման գործի ապահովման խնդրում (աշխատանքային և փոխադրութեան պարտադրումներ), ապա ալդ արավականութիւնն որդանական անբավականութիւն չե ներկայացնում, վորն անհնար լիներ չհղոճացնել: Գլուղացիութեան ալդ խմբակներին մենք միշտ կարող ենք բացատրել, վոր միայն անտառնյութերի մթերման լարված պլանի ամբողջովին և իր փամանակին կատարելու պայմաններում, հետևապես անտառանյութերի արտահանման պայմաններում,

ինքն կարող ենք արակտորների և գլուղատնտեսական մեքենաների ներմուծման պլանի կատարումն ապահովել:

Յեթե յերեւմտ գլուղացիները արամադիր են մեզ մեղադրելու պլանի կատարման առանձին պակասությունների համար (դուք գլուղացիական տնտեսությանը խոստացել եք այսքան քանակությամբ գլուղատնտեսական մեքենաներ և գործիքներ, իսկ տվել եք սակավ քանակությամբ, կամ սակավ վորակի, և այլն), ապա մենք միշտ կարող ենք ասել, վոր պլանի այդ թերակատարման մեջ պատասխանատու չե վոչ միայն խորհրդային իշխանության աշխատանքը, այլ և ինքը գլուղացիութունը, վորի անբավարար աջակցությունը մեր արտահանման պլանին պատճառ ե չեղել ներմուծման պլանի վոչ լրակատար իրագործման:

Ինչո՞ւ չեմ չես կանգ առնում այս, ըստ յերևույթին, չափազանց տարրական և անչափ անվիճելի դրությունների վրա: Նրա համար, վոր ներկայումս մենք մեծ յեռանդով ավելի քան յերբեիցե, պետք ե ձգտենք, վոր մեր համապետական պլանները դառնան վոչ միայն խորհրդային տնտեսական օրգանների, վոչ միայն Ֆաբրիկաների յեվ գործարանների, վոչ միայն բանվոր դասակարգի, այլ յեվ յուրաքանչյուր չեմպիոնի յեվ միջակի սեփականություն:

Յեթե Խորհուրդների Համագուսական Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեի այս նստաշրջանում, վոր կենսագործում ե մեր յերկրի բանվոր դասակարգի և գլուղացիության իշխանությունը, կհաստատվեն հսկիչ թվերն, ապա մենք պետք ե նրանց հիման վրա մանրամասն, մինչև գլուղական ուղտնը, ֆաբրիկան, գոր-

ծարանը, կոլտնտեսութիւնը տարածվող կոնկրետ
պլաններ մշակենք:

Պլանի կոնկրետացման դեպքում մենք միշտ ել կա-
րող ենք առանձին թշուրիմացութիւնների, գլուղա-
ցի-միջակի առանձին կշտամբանքներին հանդիպել,
վորը չերբեմն տրամադիր և չեղել մեր պլանի առան-
ձին մասերի դեմ ատամներ կրճատջնել և ավդ պլան-
ները բացատրել վորպես իր տնտեսական գու ծունելու-
թիւնը միջամտելու վորձ: Նա չերբեմն, ասենք՝ սխալ
բացատրելով կոնտրակտացիայի պայմանագրերն, ա-
սում և, ժխշպիսի ժամանակներ ևն, չերբ մարդ իր
սեփական տնտեսութիւն, սեփական տան մեջ տիր
չեւ կարծես չեւ չգիտեմ, չմըբ և հարկավոր հերկել,
լինչ ցանել և լինչպես ցանել: Յեւ ահա, նման գլու-
ղացի-միջակին, վորը չերբեմն տրամադիր և իր ան-
հատական պլանը հակադրելու, ընդհանուր, պետական,
բանվոր-գլուղացիական պլանին, մենք պետք և ա-
սենք. «գու լավ և հոգատար տնտես ես: Սեփական
տնտեսութիւնդ շնորհքով կառուցելու, աչն գործնա-
կանորեն դարգացնելու, բարելավելու խնդրում մենք
քեզնից պետք և սովորենք և կսովորենք: Բայց դու
հաճախ կարծատես տնտես ես համապետական առու-
մով, չերբ դու թերահավատութիւմբ ես վերարերում
դեպի աչն ուղիները, վորոնք առաջարկվում են քեզ
խորհրդային իշխանութիւն և բանվոր դասակարգի
կողմից և վորոնց իրազերծման մեջ միայն դու կարող
ես արող ու վստահելի զարգացման չերաշխիքը գտնել:

Միշտի գլուղացին չերբեմն կարճատեսութիւն և
ցուցահանում, չերբ գործը վերարերում և վորջ ժո-
ղովրդական տնտեսութիւնն՝ իր ամբողջութիւն մեջ:

Նրա մտահայացքը սահմանափակվում է իր տնտեսության սահմաններով: Այդ կարճատեսությունը նրան ի ֆյուսո ոգտագործում է կուլակը՝ նրան հրելով դեպի կապիտալիզմի վերականգնման տանող ուղու վրա: Ոգնել նրան այդ կարճատեսությունը հաղթահարելու՝ մեր ստուգիչ թվերի խնդիրն է հանդիսանում: Դրա համար մենք պետք է ՀԿԳՆ վորոշումները հսկիչ թվերի մասին մասսայականացնենք, գյուղացիությանը պարզաբանենք այն հնարավորին չափ լրիվ կերպով:

Յեա կարծում եմ, վոր գյուղի միջակ և չքավոր մասացի 99 % - ի մոտ չկա և չի կարող լինել վորևե տարակուսանք՝ բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության միջև ամուր դաշինքի անհրաժեշտությունն նկատմամբ: Յով չեթեառանձին գյուղացիները խախտում են պլանը, վորը ալդ դաշինքի արտահայտությունն է հանդիսանում և վորն իր հաստատությունն է ստանում բանվոր դասակարգի և գյուղացիության ներկայացուցչություն կողմից, ապա գիտակից միջակները և չքավորներն իրավասու չեն այդ գյուղացիներին ուղղել և նրանց դնել ընդհանուր բանվորա-գյուղացիական պլանի հունի մեջ:

Մենք դեմ չենք նրան, վոր միջակը պլանների անցկացման գեպքում մեր առանձին սխալներն ուղղի և քննադատի մեզ այս կամ այն հիմարություն համար, վոր կատարում են մեր որդանները կամ առանձին պաշտոնական անձինք: Միջակը խորհրդային պայմաններում բոլոր հնարավորություններն ունի, չքավորության և բարակության հետ միասին չեզոքացնելու ալդ սխալները:

Յերբեմն, գյուղացիների կողմից չեկող կշտամբանք-

1735-2949
A 1721
5621
ները շատ տեղին և կատարելապես հիմնավորված են լինում: Թույլ ավելք մի որինակ բերել ական մասին, թե ինչպես ուսուցանելից մեկուսի անց երկուսուս մեր պլանի մի փոքրիկ, բայց եղանակաբանական մեկը: Այդ ուսուցանում տեղական որդանները հասարակ տրամադրող վոլխարներին մերինոսներով փոխարինելու պլանն են նշում: Սակայն այդ կատարելապես ճիշտ պլանի անցկացնելու դեպքում, վերը պետք է գլուղացիութան աջակցությունը և կատարվող համակրանքն ստանալ, հայտնաբերվեցին ամենաառաջնությունները: Ներմիտ վարչականութան տարրեր: Տեղական որդանները, հոտի աղնվացման համար ժամանակին չապահովելով հարկավոր քանակությունը աղնվացեղ, մերինոս վոլխարների ներմուծելը, գլուղացիներին սկսել են հարկադրել վերջ տալու իրենց հասարակ տրամադրող-վոլխարներին: Այն մերինոսները, վերոնք պետք է լավացնելին հոտը և այդ ուսուցող աղնվացման լենթարկելին, տեղ հասան ուշացած: Այդ փաստը գլուղացիներին որինական անբավականություն և առաջացնում. նրանք ասում ելին. «գուք մեզ հարկադրեցիք մեր հասարակ վոլխարներին վոլնացնել, բայց չեք տալիս ձեր խոստացած աղնվացեղ վոլխարները»:

Պլանի ալգաիսի վատ անցկացնելը մազաչափ անդամ չպետք է վարկաբեկի և խափանի ամբողջ պլանի իրագործումը: Այդ դեպքը չի վկայում ական մասին, թե պլանն և վատ չեղել: Պլանը լավ է չեղել, բայց նա պետք է տնցկացվեր մտրգավայել կերպով և վոլխարանման:

Այդ վարկաբեկի փոփոխությունները, վերոնք կա-

տարվում են մեր տնտեսութեան զարգացման մեջ
խորհրդային իշխանութեան և կուսակցութեան ուղիղ
գծի անցկացման հետևանքով, միջակներէ և չքավոր-
ների առանձին խմբերէ կուլակութեան հետ կապող
թելերն են կտրուած: Մեր սխալները, հիմարութիւն-
ներն ու վրիպումներն, անկար, անմիտ վարչականու-
թիւնն այդ կապերն են ամրացնում և վերականգնում:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

Պետք է ասել, վոր տնտեսական և քաղաքական
պլանների կենսագործումը հիմնականում այն դրու-
թեանն է հասցնում, վոր վերջին ժամանակներս
միջակ խավերն և չքավորները գլուղի կուլակ-ուհե-
վորների վերնաշերտերին իրենց սեփական բախտին,
իրենց սեփական ճակատագրին են թողնում:

Այդ հեղաշրջումն արտահայտվեց կոլտնտեսական
շարժման բուռն աճման մեջ: Սակայն կոլտնտեսա-
կան շինարարութեան պլանի իրացման գործում մենք
սակավ սխալներ չունենք: Առանձին դեպքերում գլու-
ղացիները տրամադիր են կոլտնտեսական շարժումն
ընդունել վորպէս մի ինչ վոր հարկադրական բան:
Մենք պետք է կովենք կոլտնտեսական շինարարու-
թեան գործում գլուղացիների նկատմամբ վարչական
ճնշում գործադրելու փորձերի դեմ: Վարչական ճնշ-
ման միջոցները կարող են միտցն կոլտնտեսական
շարժումն անվանարկել և հեղինակութիւնից զրկել:

Կոլտնտեսական շարժման հաջողութիւնները վոչ մի
չափով չպետք է առաջացնեն մեզ մոտ պատրանք այն
մասին, վոր արտեղ տրգերն արվել է այն ամենը, ինչ
գլխավորն և և հիմնականը: Անկասկած, տնտեսական

այն անվատանությունը, վորը գլուղացին հաճախակի հայտնաբերում է դեպի մեր տնտեսական պլանները, կարահայտավի կրկին սոցիալիստական շինարարության այն ձևի հանդեպ, ինչպիսին կոլտնտեսական շարժումն է: Յե՛վ պատրանք կլինե՛ր մտածելը, վոր կոլտնտեսական շարժման մեջ գլխավորն արդեն արված է:

Բայց առավել ևս սխալ է պնդել, թե այն փոփոխությունները, վորոնք աեղի լեն ունենում գլուղում, միայն քանակական փոփոխություններ են հանդիսանում և իրենց հետ չեն բերում գլուղական տնտեսության վորակական վերակառուցում: Բանվոր դասակարգի և կուսակցության առանձին ներկայացուցիչների սխալները մասնավորապես այն պնդման մեջն է, վորի համեմատ վերակառուցման շրջանին անցնելը տնտեսական քաղաքականության սկզբունքային տեղաշարժություն չի արտահայտում, ինչպես դա լեղավ, որինակ, 1921 թ.: Գլուղատնտեսության մեջ այն փոփոխությունները, վորոնք կատարվում են կոլտնտեսական բուռն շարժման հետևանքով, ամենավճռական կերպով հերքում են այդ դրությունը:

ՊԼԱՆԸ ՎԵՐԱԾԵԼ ՊԱՐՋ ՅԵՎ ՀՍՏԱԿ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒՄ-ՆԵՐԻ ՅԵՎ ՀԱՍՑՆԵԼ ԱՅՆ ՄԻՆՉ ՄՏՈՐԻՆ ՈՂԱԿՆԵՐԸ

Հսկիչ թվերից կատարելապես պարզ լերևում է, վոր մեր տնտեսական պլանն իր համար քաղաքի և գլուղի կապիտալիստական տարրերի հաղթահարման և սոցիալիստական շինարարության ծավալման խնդիր և դրել է ինքնին հասկանալի չե, վոր այդ պլանը կուլակության և կապիտալիստական տարրերի կողմից վոչ մի հիաց-

մուսքի չի հանդիպի, բայց նա ունի բոլոր նախա-
դրյալներն և հիմքերը, վորպեսզի միջակների, չքա-
վորների ու բանվոր դասակարգի կողմից արժանանա
ամենաակտիվ և կատարյալ ոժանդակութան:

Վորպեսզի գլուղացին պարզ և հստակ պատկերացնի
բոլոր ուժերի և միջոցների հավաքարկման անհրա-
ժեշտութունը հսկի՝ թվերի իրագործման համար, ան-
հրաժեշտ է ամբողջապես ցույց տալ այն պահանջները,
վորոնք առաջադրվում են հսկի՝ թվերի կողմից իրեն՝
բանվոր դասակարգին: Վորպեսզի պարզ և հստակ պատ-
կերացվի, թե ինչպիսի պարտականութիւններ են ընկ-
նում ամեն մի ֆաբրիկայի, ամեն մի գործարանի
վրա՝ հսկի՝ թվերի իրագործման խնդրում, յես ցան-
կանում եմ մի կոնկրետ որինակ բերել: Այդ ես ա-
նում եմ վոչ նրա համար, վոր այդ որինակն առանձ-
նապէս յես հաջող եմ գտնում, այլ նրա համար, վոր
մենք պետք է հնարավորին չափ արագորեն և ճիշտ
կերպով սովորենք մեր ընդհանուր նշումները, մեր
ընդհանուր պլանները դարձնել առաջադրումների կոն-
կրետ լեզու՝ յուրաքանչյուր ֆաբրիկայի, յուրաքան-
չյուր գործարանի, յուրաքանչյուր գլուղական ռայոնի,
յուրաքանչյուր գյուղի համար:

Յես վորպես որինակ վերցնում եմ «Պետրոտկան»
տրեստի ոգերյան (Озерскую) ֆաբրիկների խումբը,
վորը անցյալ տարի վերակառուցման համար ստացել
է 900 հազար ռուբլի, իսկ 1929/30 թ. արտադրելով
իր մեջ փոփոխվող տնտեսական պայմանները և մեր
արդյունարհրութիւն մեջ կապիտալ ներդրումների ա-
ճումը, ստանում է 3300 հազար ռուբլի: Այդ հիմնական
ներդրումը պետք է իրացվի հետեյալ ձևով. մասնաձե-

յին կահավորմանը—1600 հազար ռուբլի, եներգետիկ տնտեսությանը—1100 հազար ռուբլի, շինարարությանը—200 հազար ռուբլի: Արդյունաբերության մեջ խոշոր ներդրումները, վորին զուգացին հաճախ նալում և վորպես մի ինչ վոր խորթ բանի, ալն արդյունքն են տալիս, վոր ընթացիկ տարում արդեն մի ժամվա արտադրանքը մանածալին գործում մեկ հազար իլիկի համար 13,3 կգ-ից բարձրանում և մինչև 14,4 կգ, ալսինքն $7\frac{1}{2}\%$ -ով:

Հիմնական ներդրումների ալդ մեծ ծավալը հարկադրում և և ճարտարտպետ-տնիսիկական կազմին մի ամբողջ շարք ալնալիսի պահանջներ առաջադրել, վորոնց զուգացին վորպես «ճնշում», վորպես իր ազատ կամքի վրա բռնութլուն և ընդունում:

Ալդ պահանջները հետևալներն են. իլիկների դադարն իջեցնել նվազագուլն չափերի, մի մանածագործ բանվորի արտադրանքը 100 ժամում 210 կգ-ից բարձրացնել մինչև 273 կգ., ալսինքն բարձրացնել $13\frac{0}{10}$ վորից $9\frac{0}{10}$ նոր կահավորման հաշվին և $4\frac{0}{10}$ բանվորների հաշվին. մրկելը ջուլհակութլան մեջ իջեցնել 7-ից մինչև $4\frac{0}{10}$, ալսինքն տնտեսել 220 տոնն մանած $1\frac{1}{2}$ միլիոն ռուբլու արժեքով, արտադրանքի արժեքն իջեցնել $12\frac{0}{10}$ -ով, վորը նշանակում և Ֆարրիկալին հասուլթարերութլունը 4 միլիոն ռուբլուց հասցնել մինչև $5\frac{1}{2}$ միլիոն ռուբլու:

Անհրաժեես և, վոր մեր հսկիչ քվերից բղխող, դրա նման կոնկրեես առաջադրումները հասնելին միցնիվ ամեն մի ռալոն, ամեն մի կոլեցնեսուրլուն, ամեն մի յուղագործարան, ամեն մի գլուղացնեսուական վարկալին բնկերուրլուն: Անհրաժեես և, վոր ալդ կազմակերպու-

թյուններից յուրաքանչյուրն իմանա, ի՞նչ պե՛տք է անել յե՛կ ի՛նչպե՛ս պե՛տք է անել, վորպեսզի մե՛ք ճնշեսուրթյունը համամիութենական յե՛կ համառուսական պլանի ի՛ր բաժինը կատարի:

Այդ պլանի կոնկրետացման խնդիրը և նրան մինչև տնտեսական ստորին ողակները հասցնելը—դժվարին գործ է և վորոշ չափով սխալներ պետք է գուգակեցեն նրան: Չպետք է, սակայն, սխալներից վախենալ՝ «գալլերից վախենալով, անտառ չգնալ»:

Այդ կոնկրետ նշումների հետ միասին, վորոնք բըղխում են արդյունաբերության հսկիչ թվերից, մեզ անհրաժեշտ է կոնկրետ նշումներ առաջադրել գյուղացիությանը: Անհրաժեշտ է այնպիսի դրության հասնել, վորպեսզի քաշող ուժի բեռնավորումը 4,4 հա-ից բարձրացվի 4,6 հա: Այդ պահանջներն ավելի համեստ են, քան արդյունաբերության մեջ: Գյուղատնտեսության մեջ խոշոր ներդրումները թույլ են տալիս՝ գյուղատնտեսության մեջ արտադրության մեխանիզացիայի պրոցեսի կրկնապատկման պահանջ առաջադրել: Անհրաժեշտ է սերմանման մատերիալի 82%-ը չենթարկել սերմնազտման, ներկա տարվա 67%-ի փոխարեն: Պետք է լավորակ սերմի արտադրությունն ավելացնել 3 անգամ: Շաքարի ճականդի բերքատվությունը պետք է բարձրացնել 10%-ով, արևածաղկինը—7%-ով, հացահատիկային կուլտուրաներինը—8%-ով և կանեփ-թելինը—10%-ով: Ըստ վորում անհրաժեշտ է հաշվի առնել, վոր հացահատիկային կուլտուրաների բերքատվության բարձրացումը միայն 1%-ով, նշանակում է վոր ՌՍՖՖՀ կստանա 600 հազար տոնն հացի հավելում, իսկ խՍՀՄ՝ 700 հազար տոննից ավելի: Միայն

ՌԻՅԻՆԶ-ի բերքատուութւան բարձրացումը 10/0-ով,
նշանակում է հացի արնպիսի հավելլալ քանակ ստա-
նալ, վորը հնարավորութլուն կտա Մոսկվային կե-
րակրել 18 ամիս շարունակ:

Այսպիսով արն վերացական թվերն և տոկոսները,
վորոնք լերևան են գալիս հակիչ թվերում, շատ կոնկ-
րետ և իրական մեծութլունների մեջ են լցվում:

ՀԱՄԱՆԵԼ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԽՈՐՀՏՆՏԵ- ՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱԿԱՆ ԱՃՄԱՆԸ

Կոլտնտեսական շարժման նկատմամբ մենք դեռ շատ
ենք մեղք գործում նրանով, վոր հաճախ քանակու-
թլամբ ենք բավականանում, ուշադրութլուն չդարձ-
նելով վորակի վրա: Յերբեմն մեր կազմակերպութլուն-
ներն իրենց խնդիրն ավարտած են համարում, լեթև
նրանք ստեղծում են համապատասխան թվով կոլեկ-
տիվ տնտեսութլուններ, մոռանալով արն մտախն, վոր
սոցիալիստական մրցութլունն ընթանում է վոչ միայն
քանակական ցուցանիշներէ գծով, ալլ վոր նա ավե-
լի և ավելի զարնվում է վորակական ցուցանիշների
բարձրացման տնհրաժեշտութլանը: Վորակական ցու-
ցանշումների բարձրացման արդ պահանջները կատա-
րելապես տնհրաժեշտ են և որինական: Կառավարու-
թլունը գիտակցում է, վոր անկատարութլունն արն
հակիչ թվերի, վորոնց նա ներկայացնում է ՀԿԳԿ-ի
նստաշրջանին ի հաստատութլուն, նրանումն է, վոր
մենք դեռ չենք կարողացել բավականաչափ պարզ և
հստակ արձանագրել կոլտնտեսութլունների վորակա-
կան ցուցանիշները — ցանքսի, անասունի, արտադրու-
թլան միջոցների համալնացումը, ինքնարժեքը և արլն:

Այն կոյսնեստութիւնը, վոր գոյութիւն ունի միայն պետական միջոցներով, վարք չի համայնացնում գյուղական միջոցները, նրանց գրավելու բնդունակ չե, — նման կոյսնեստութիւնը չնչին կամ բացասական մեծութիւն ե ներկայացնում: Մենք չերբեմք մեքենայորեն ամեն մի կոլտնտեսութիւն, ամեն մի կոոպերատիվ և կոլտնտեսական բջիջ սոցիալիստական սեկտորի մեջ ենք հաշվում, մոռացութիւն տալով, վոր սոցիալիստական բջիջի կոչման նա պետք և արժանաւոր համապատասխան վորակական ցուցանիշներով, ըստ վորում այդ խնդիրը միայն տեխնիկական և կազմակերպչական — տնտեսական գործ չի հանդիսանում, այլ նաեւ քաղաքականութեան խնդիր: Կոյսնեստութիւնը կարող ե բարձրակարգ ցուցանիշների հասնել յետ ուղիղ աշխատանքի տանել այն դեպքում, յետ այդ կոյսնեստութեան մեջ տպանոված կլիմի չփափոր-բացուկային միջուկի գորավոր ազդեցութիւնը միջակների մաստայի վրա յետ համեմատաբար համագործակցութիւնը նրա հետ:

Այդ բոլոր խնդիրները, — բերքատիւութեան բարձրացում, դուրդատնտեսութեան մեջ ինքնարժեքի իջեցում և ալլն — այդ բոլոր խնդիր աշխատանքները՝ հիմնական պլանների և ցուցանիշների ճշգրտման, կոնկրետացման և հսկիչ թվերի իրագործման շուրջը բոլոր ուժերի հավաքարկման վերաբերմամբ հարկավոր և վոր անցկացնեն ՀԿԳԿ ի անդամները:

ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱՐԿՈՒՄ

Այն խոշոր ներդրումների աճման պայմաններում, վորոնք մենք ծրագրում և անց ենք կացնում, հաճախ կորչում ե իրական հնարավորութիւնների ու իրական

ռեսուրսների մասին մեր պատկերացումը: Յերբեմն
մենք մոռանում ենք իրական մասշտաբներն և հնա-
րավորութիւնները և սկսում ենք ծալրահեղ պահանջ-
ներ առաջադրել: Ըստ վորում մենք մոռացութիւն ենք
տալիս, վոր մեր միջոցները չափազանց սահմանափակ
են: Մասնավորապէս իրականութեան զգացման ալդ
տնհետացումը տեղի չե ունենում բլուշեյի մշակման
ժամանակ, չի՛ր պահանջների հսկայական աճումը
պետութեան միջոցների վրա ճնշման այնպիսի ձևով ե
արտահայտվում, վորին դիմանալը չափազանց դժ-
վար է:

Այս տարի բլուշեյի հսկայական աճում ունենք մենք:
Բլուշեյի չեկամտային մասը, վոր $1\frac{1}{2}$ միլիարդ ուրլի
չեր անցլալ տարում՝ 2 միլիարդից անցել է 1929—
30 թ.: Սովորած լինելով գործ ունենալ միլիոնների և
միլիարդների հետ, չերբեմն ալդ թվերի շոշափելի մե-
ծութեան մասին պատկերացումը կորցնում ենք: Ինձ
մեր բլուշեյի թվերի վերաբերմամբ այսպիսի շոշափելի
որինակ բերին.— գուրս ե գալիս, վոր չեթե մեր բլու-
շեն պատկերացնենք իրական չերվոնեցների ձևով,
ասլա նրանով կարելի չե գոտեորել ամբողջ չերկրա-
գունդը հասարակածով և ելի կմնա մի փոքրիկ «պո-
չիկ», չերկարութեամբ ալեւլի, քան Մոսկվայից մինչե
Իրկուտսկն է:

Ոոսելով պլանի իրագործման պայմանների մասին,
վորը պահանջում է մեզնից միջոցների խիստ հաժա-
քարիւում, ինչպէս և ուղիղ ու լուրջ մոտեցում դեպի
ալդ միջոցները, չեա առանձնապէս պետք է նշեմ պա-
տասխանատվութեան այն հսկայական բաժինը, վորն
ընկնում է մեր հանրապետութեան վրա: ՌՍՖՍՀ-ը մեր

Խորհրդային Միութիւն մեջ ընդգրկուիլն բացառիկ դրութիւնն է զբաւում, ինչպէս մեծութեամբ, նույնպէս տնտեսութեան և կուլտուրայի մեջ իր տեսակարար կշռով: Մենք չերբեմն տրամադիր ենք այդ բարձր տեսակարար կշիռը մեկնաբանել հավակնութեան և իրավունքի տեսակետից: Մեր հանրապետութեան վրա ավելի քան Միութեանական վորսն մեկ ուրիշ հանրապետութեան վրա, Միութեան հանդեպ մեծ պատասխանատւութիւնն է ընկած: Միութեան հանդեպ մեր հանրապետութեան կողմից կատարված պարտականութեան այս կամ այն աստիճանով եւ ապահովվում Համաիութեանական տնտեսական պլանի այս կամ այն շատ խոշոր մասի հաջողութիւնը կամ անհաջողութիւնը: Պատասխանատւութեան այդ զգացումը մենք պետք է հասցնենք մինչև ֆաբրիկան, գործարանը, մինչև գյուղացիական ծուխը:

Ռեսուրսների (միջոցների) հավաքարկումը, առանց վորի մենք չենք կարող իրագործել լարված պլանները, տակաւին հարկավոր չափով մինչև գյուղը չի հասցըրված: Բանվոր դասակարգը, վորը կատարեց իր պարտականութիւնները փոխառութեան խնդրում գերանցումով, իրավունք ունի ասելու, վոր գյուղացին ևս այդ պարտականութիւնները պետք է կատարի ամբողջութեամբ և լրիւ: Քանի վոր մենք այնպիսի դրութիւն ունենք, վոր գյուղացին դեռ միայն ինդուստրացման փոխառութեան պլանի հսկիչ թվերի 60% է կատարել, ապա բանվոր դասակարգը և խորհրդային իշխանութիւնն իրավացի չեն գյուղացուն պահանջներ առաջադրելու:

Միջոցների հավաքարկման խնդիրը գյուղում չա-

փաղանց դժվար եւ Բանվոր դասակարգը սոցիալիս-
տական շինարարութեանը ֆինանսավորելով, հասկա-
նում եւ, վոր նա իր սեփական պետութեանն եւ ֆի-
նանսավորում, վորը լերկրի սոցիալիստական վերա-
կառուցման աշխատանքն եւ տանում: Ջջավորը եւ մի-
ջակը եւ ըմբռնում են ալդ: Բայց, իհարկե, մենք
չենք կարող վոչ մի պատրանք ունենալ ալն մասին,
վոր կուլակն եւ նույնպիսի սիրահոժարութեամբ կֆի-
նանսավորի մեր սոցիալիստական ձեռնարկումները,
ինչպես ալդ անում եւ բանվորը, գիտակից Ջջավորը եւ
միջակը: Կուլակը չի ցանկանում ֆինանսավորել մեր
սոցիալիստական շինարարութեանը, վորն ուղղված ե
կուլակութեան վոչնչացմանը, վորպեսզի կապիտալիզմի
արմատախիլ անվի մեր լերկրում: Շնորհիվ դրան
գլուղի վերնաշերտային մասերի միջոցների հավաքար-
կումը կատարվում ե մեծագույն դժվարութեամբ նուսիսկ
ալն դեպքում, լերը միջոցների ալդ հավաքարկումը տար-
վում ե ալնպիսի նպատակների ե խնդիրների համար,
վորոնք հասկանալի ե անհրաժեշտ են ամեն մի գլու-
ղական ծխի համար, որինակ՝ վուշամշակման ձեռնար-
կի, սիլոսի (անասունների շենք, ուր թողնվում ե աղբ
ե ալն), անասունների համար շենքի կառուցման ե
ալլի: Կուլակը մեծ սիրահոժարութեամբ կֆինանսա-
վորեր վուշագործական գործարանը, լեթե նա իմանար,
վոր իրեն վորպես սեփականութուն կարվեր, կամ մի
վորեւե չափով նրան տեր կլիներ. սակայն պարզ ե,
վոր կուլակը կամովին, առավել եւ վոգևորութեամբ
սոցիալիստական տիպի ձեռնարկը չի ֆինանսավորի:

Գլուղացիական ե մասնավորապես գլուղի վերնա-
շերտերի միջոցների հավաքարկման խնդիրը մեր ա-

ռաջ ե Դնում ազդեցութեան լրացուցիչ զսպանակներ
գտնելու անհրաժեշտութիւնը, վորպեսզի կորեկի լինի
ներգրավել գլուղի աչդ մասի միջոցները: Այդ կողմից
նախելով, մենք պետք ե ընդունենք Միութենական և
ՌՍՖՆՀ կառավարութեան վորոշման արդարացիու-
թիւնը, ընդունված առաջավոր գլուղացիների նախա-
ձեռնութեամբ և առաջարկութեամբ. այդ վորոշման
համեմատ գլուղական համայնքներին իրավունք ե վե-
րապահվում, արտադրական գլուղատնտեսական կոո-
պերատիվների և գլուղատնտեսական վարկային ընկե-
րութիւնների ինիցիատիվով պարտադիր ավանդներ
սահմանելու գլուղական տնտեսութիւնների համար՝
Ֆինանսավորելու (վերադարձնելու պայմանով) տվյալ
գլուղի կամ շրջանի տնտեսութեան ծավալման համար
ոգտակար ձեռնարկները, աչդ աշխատանքը տանելով
արտադրական կոոպերացիայի միջոցով և ավանդների
չափերը շերտավորելով ըստ սոցիալական խմբակների:
Այդ միջոցները վարկային ընկերութիւնները պետք ե
մոճվեն, վորպես շտապ կարգի ավանդներ, հինգ տար-
վա ժամկետով: Ավանդների վերադարձնելը և տոկոսների
տրվելը ապահովվում ե Գլուղատնտեսական Կենտրոնա-
կան Բանկի կողմից: Գլուղական տնտեսութեան վերա-
կառուցման պայմաններում աչդ միջոցը կատարելապես
անխուսափելի չե և ապահովում ե մեզ գլուղական
տնտեսութեան և կուլտուրական շինարարութեան հըս-
կիչ թվերի իրականացումը:

Տնտեսութեան զարգացման պլանը ընդհանրապես,
և գլուղական տնտեսութեանը մասնավորապես, ամե-
նախիստ պահանջներ ե առաջադրում խորհրդային իշ-
խանութեան բոլոր մարմիններին և առաջին հերթին

Հողժողկոմատի մարմիններին: Իմ վերջին լեյուլթնե-
րից մեկում լեւ հարկադրված լեղա սուր քննադատու-
թյան լինթարկելու մեր հողալին մարմինների գործու-
նելութլունը, Ինձ թվում է, վոր ալդ քննադատութլու-
նը կատարելապես արդարացի լեր և հիմնավորված:
Բայց անհրաժեշտ է ամել և աշխատանքի դրական
կողմերի մատին, վորպեսզի ալն տպավորութլունը
չստացվի, վոր Հողժողկոմատի գործունելութլան մեջ
միալն համատարած պակասութլուններ գոլութլուն
ունեն:

Յես պետք է ասեմ, վոր գլուղական տնտեսութլան
վերականուցումը մեր Հողժողկոմատին բարձրացած
պայմաններ առաջադրելով, Հողժողկոմատի պլանալին
աշխատանքների և գլուղական տնտեսութլան ռպերա-
տիվ կառավարման բնագավառում բարելավումներ և
առաջ բերիլ: Հողժողկոմատը վերջին ժամանակներս
հաճախ և հանդես գալիս գլուղատնտեսական արտա-
դրութլան կազմակերպողի և դեկավարողի դերում: Գլու-
ղատնտեսական կոոպերացիալի և Հողժողկոմատի առ-
ջև և քաշվում,—կապված հատկապես Միութենական
Հողժողկոմատ ստեղծելու կատարելապես արդարացի
վորոշման հետ,—գլուղական տնտեսութլան վրա ներ-
գործելու նոր, լրացուցիչ զսպանակներ գտնելու հըս-
կալական խնդիրը:

ՀԱՏՈՒԿ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱՆԱՄՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆԸ

Հարկավոր է ուղղակի ասել, վոր անտանապահութլունը
հանդիսանում է մեր տնտեսութլան ամենաթուլլ կող-
մերից մեկը, վորն իր արտահայտութլունն ունեցավ
անցյալ տարվա բավական անգոհացուցիչ արտադրանք-

ների մեջ: Այդ պարագան վոչ մի կերպ չի կարելի լռութեան տալ և վարագուրել, քանի վոր իրերի իրական կացութիւնը լռութեան տալը և վարագուրելը կլինի վոչ այլ ինչ, քան քաղաքական սահմանափակութիւն:

Յեթե մենք կարող ենք ասել, վոր այն միջոցները, վորոնց խորհրդային իշխանութիւնը և կուսակցութիւնը ձեռնարկել են հացահատիկային տնտեսութեան բնագավառում, տվել են շոշափելի արդուներ, վորոնք մեզ թույլ են տալիս նշելու հացահատիկային տնտեսութեան արտադրանքի տնտեսական նշանակալից, հաստատուն տենդենցներ, ապա անասնապահութեան բնագավառում վերջին ժամանակներս մենք ունենք անասունների մի խմբի համար աճման տեմպի վարելք, իսկ այլ խմբի անասունների համար՝ թվի բացարձակ անկում:

Անասունների տնտեսական դանդաղեցումները և վերջին ժամանակներում նրա կրճատման հիմնական պատճառները նույնն են, ինչ վոր չերեացին հացահատիկային տնտեսութեան մեջ՝ վերականգնման շրջանից վերականգնման շրջանը փոխանցելիս.— գլուղական մանր սնեստւրյան ցրվածութիւնը, այդ մանր սնեստւրյունների ճգնաժամը, հոսի սոցիալական վերախմբավորումը, վորն առաջացեց արտադրանքների տեղափոխութիւնը դեպի ավելի սակավ տարանջատի խմբակների՝ սնեստւրյուններ, Բացի դրանից յետվացին յեկ յուրահասուկ պայմաններ.— կերի բազայի անկազմակերպութիւնը՝ վորպես հետեւանք սնեստւրյուն վարելու հետամտաց ձեւերի, անասունների ցածր արտադրականութիւնը, մասնավորապես կաթնատու անասուններինը, վոր

տաղյունք եւ անասունների վասն նոգասարության, ռացիո-
նալ կետակուման բացակայությունը, անասնաճիվանդու-
թյունների զարգացումը, տարրական ուղիղ խնամելու
բացակայությունը յեվ այլն:

Պետք է տեսել, վոր այդ բնագավառում դրուժւան բա-
րելավման ապահովութունն եւ հանդիսանում ուշադրու-
թւան շրջումը դեպի այդ գործը, ինչպե՞ս պետական
կազմակերպութւուններէ և կոոպերացիայի կողմից,
նույնպէս և բոլոր հասարակական կազմակերպու-
թւուններէ և դուռղացիութւան կողմից: Հացահատի-
կաւին տնտեսութւան մեջ մինք միայն այն ժամանակ
ճշնագամից աղատվեցինք, չեթէ այդ գործի վրա դարձըր-
վեց խորհրդաւին իշխանութւան և կուսակցութւան ամ-
բողջ ուշադրութւունը: Հացահատիկային ճնշեսության հետ
միասին այդպիսի հսկայական ուշադրություն եւ պահան-
ջում նայելով անասնապահությունը: Մոցիալիստական և
տեխնիկական վերակառուցման այն պրոցեսը, վորը
ներկայումս դուռղատնտեսութւան մեջ տեղի ունի և
վորն արդեն ավել և հասնի արդյունքներ, տակաւին
աննշան չափով եւ դիպել անասնապահութւանը: Այն ա-
ռաջարկութւունները, վորոնք ներկայումս մշակվում են
կառավարութւան կողմից, այն վորոշումները, վորոնք
Կենտկոմի վերջին պիւնումում են ընդունված, այն ու-
շադրութւունը, վորը մեր կուսակցութւան Կենտկոմի
կողմից այդ գործի վրա չե՞ դարձնվում, — այդ բոլորը
չերաշխիք են հանդիսանում, վոր այդ բնագավառում
ևս բոլոր ուժերի լարման պայմանով մենք կարող կլի-
նենք շուտափելի արդյունքներ ստանալ:

Պետք է խոստովանել, ճիշտ եւ, վոր անասնապահու-
թւան բարձրացման խնդիրն անկասկած ավելի դժվար

ե, քան հացահատիկային տնտեսութեան բարձրացման խնդիրը, քանի վոր հոտի կորսված մասի վերականգնման և նոր հոտի կուտակման համար կաշահանջվեր ավելի շատ ժամանակ, քան ցանքսատարածութեան ընդարձակման համար: Այդ պատճառով ել հետագա ուշացումներն այդ բնագավառում կատարելապէս անթույլատրելի յեն: Հացահատիկային տնտեսութեան բնագավառում կարևոր հսկողութիւններն անասնապահութեան քանակային և վորակային աճման խնդիրը կատարելապէս իրական են դարձնում: Անհրաժեշտ և ձեռք քաշել որվա համար ապրելուց, գիշատիչութեանը պետք է վերջ տալ, վորը հաճախակի տեղ է դրավում մատակարարող և կարգավորող մարմինների աշխատանքում, վորոնք իրենց առաջ միտին այսորվա պահանջներին բավարարելու խնդիր են դնում:

**ՊԱՅՔԱՐԵԼ ԿՈՒԼԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎՆԱՍԱԿԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԴԵՄ՝ ԱՆԱԱՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌՈՒՄ**

Ներկայումս կուլակն ագիտացիա չի տանում նրա համար, վորպէսզի չքավորները և միջակները կուտնտեսութեան մեջ մտնեն առանց սեփական անասունների, վաճառելով անասուններն այն հաշվով, վոր խորհրդային իշխանութիւնը նրանց տրուկտոր կտա: Կուտնտեսութիւնները մտնող չքավորներից և միջակներից վոմանք՝ այդ ագիտացիայի ազդեցութեան տակ են ընկնում, դրանով իրենց սակավ գիտակցութիւնը դրսևորելով: Կուտնտեսութիւն մտնելուց առաջ վաճառում են իրենց անասունը, վորից հաճախ կուլակն է շահվում, վորը ոգտվելով անասունների գների իջեցումից, չարաշահում է, իսկ միջակը յերբեմն կուտն-

տեսութիւնն եւ մտնում կենդանի ինվենտարի կրճատ-
ված քանակով: Իսկ դրամը պահում եւ իր գրպանում,
վորպէս ապահովութիւնն ալն ուրվա համար, չերբ կո-
տնտեսութիւննից վոչինչ դուրս չի դալ:

Մենք պետք եւ ամենավճռական պայքար մղենք, վոր-
պեսդի նման լերեւոյթները վոչնչացնենք: Միջակ ճնշե-
սութիւնները պէտք եւ իմանան, վոր կոյսնեստութիւններն
անդամներ բնդունելիս պէտք եւ բավական հիմնականապէս
կոնստոյի յեմբարկէն նրանց նախկին գույքային դրութիւ-
նը յիվ նրանց նկատմամբ, վորոնք կմեղկացվեն վորպէս
արհեստական կերպով իրենց ճնշեստութիւնը փոքրացնող-
նէր,—կոյսնեստութիւնները նմաններին, վորպէս կոյակ-
ների ռժանդակողների, չեն բնդունել, քանի վոր նրանք
կոյսնեստութիւնների շինարարութեան բնդհանուր գործում
գիտակցաբար մասնակցել չեն ցանկանում:

ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Անասնապահութեան մեջ հիմնական թուլութիւնը
կայանում եւ նրանում, վոր անասունների ալն անկու-
մը, վոր կատարելապէս անխուսափելի չե չեղել անհա-
տական տնտեսութիւնների մի քանի խմբերի համար,
չի փոխարինվել, ինչպէս դա տեղի չե ունեցել հացահա-
տիկային տնտեսութեան բնագավառում՝ անհատական
տնտեսութիւնների ալ խմբակների, կոլտնտեսու-
թիւնների եւ սովխոզների միջոցով: Մեր սովխոզներն
անասունների միանգամայն չնչին մասն են համայնաց-
րել: Համայնացվածների տեսակարար կշիռը 1828/29 թ.
չեղջուրավոր անասունների վողջ հոտերի միալն 0,30%
եւ կազմել: Կոլտնտեսութիւններում եւս դեռ գործը
վատ եւ անցյալ տարվա վերջը կոլտնտեսային հոտը տ-

նասուճանների ամբողջ քանակի $\frac{1}{2}\%$ ե կազմել։ Այսպիսով նոր տնտեսական տարվա սկզբին համայնական ամբողջ հատվածը յեղջուրավոր անասունների հոտից 1% -ից ավելի քչին եր տիրում։ Այդ, իհարկե, անասնապահության մեջ սոցիալիստական հատվածի դիրք անվանել վոչ մի կերպ հնարավոր չե։ Այդ դիրք չե,— սատանան դիտե, թե ինչ ե այդ։

Հոտի աճման մոտ 60% մեզ մոտ չուրաքանչյուր տարի վոչնչանում ե՝ անասնաբուժական, պրոֆիլակտիկ ե անասունների տարրական խնամքի գործը խայտառակ դնելուց։ Յուրաքանչյուր տարի, շնորհիվ անասունների հիվանդության, կաթնատվության անկման ե նրանց կաշվի ու բրդի վորակի մեջ ունեցած կորուստից գրեթե $\frac{1}{2}$ միլիարդ ուրբլի չենք կորցնում։ Վորպեսզի այդ բնագավառում հարկավոր հեղաշրջում ապահոված լինենք, անհրաժեշտ ե վոչ միայն կոլտընտեսության սեկտորի մեջ անասնապահության զորացումը, վորը մինչև վերջին ժամանակներս անուշադրության եր մատնված, այլ ե մի ամբողջ շարք այնպիսի միջոցներ, վորպիսիք մենք անց ենք կացրել դաշտաբուժության մեջ։ Յեթե մեզ հաջողվեց հացահատիկային տնտեսության մեջ անցկացնել լայն, բայց իր հիմքում հասարակ ե չուրաքանչյուր գյուղացիական տնտեսությանը մատչելի ձեռնարկումների մի ամբողջ սխառեմ, միացված վորպես ագրոմինիմում միջոցների մի կոմպլեքս, ապա այդ մինիմումն անհրաժեշտ ե անցկացնել անասնապահության մեջ, վորպես հատուկ անասնամինիմում։ Անասնամինիմումն իր մեջ պետք ե առնե գյուղացիական մանր տնտեսությունների համար մատչելի միջոցներ, վորոնք իրենց մեջ կընդգրկ-

կեն և խոտի, արմատապտուղների ցանքսերի ընդարձակումը, ինչպես և լեզների պահպանման համապատասխան ընկերութլուները, մատղաշ անասունների պահպանման, ուղիղ խնամելու և ալլ կազմակերպութլուներ, վորոնք անհատական տնտեսութլուների կոտպերացման պայմաններում կատարելապես հնարավոր և բոլորովին մատչելի դործ են հանդիսանում միջակ և չքավոր տնտեսութլուների համար:

Այն պատճառով, վոր ալս տարի պլանների մեջ անհրաժեշտ չափով հաշվի չեն առնվել անասնապահութլան վերաբերյալ պետք լեղած միջոցներ, մենք հարկադրված լեղանք միամբողջ շարք հատուկ միջոցների դիմել, վորոնք անհրաժեշտ ելին դարձել մի շարք տեղերում բերքասակավութլան հետեանքով—պայմանավորված կերի պակասութլան տագնապալից պայմաններում: Մենք փորձեցինք ալլ վործի համար մի փոքրիկ վարկային հավաքարկում անել ալն իմաստով, վորպեսզի կերի սակավութլունը հաղթահարենք և դա ելապես անասնապահութլան բնագավառում մեր հետոմնացութլան շոշափելի ցուցանիշն և հանդիսանում:

Անասնապահական բնագավառի առաջդրումները, վորոնք կտն ալս տարվա հսկիչ թվերում, անհրաժեշտ շրջադարձ են ապահովում ալդ բնագավառում: Սեփայն կարևոր և հաշվի առնել, վոր պետական միջոցները բավական չեն, ալդ պատճառով ել անհրաժեշտ և հենց դլուղացիութլան և բոլոր ստորին կազմակերպութլուների ուշադրութլունը դարձնել դլուղացիական միջոցների հավաքարկման գործի վրա՝ անասնապահութլան կարիքների համար:

Անասնապահութլան զարգացման վերաբերյալ ձեռնար-

կումները պետք է ուղղված լինին,—կոնցենսություններում յեվ սովյսոզներում՝ անասնապահական ճնշեսությունների խոտորացման յեվ բնդարձակման կողմը, չավոր-միջակ ճնշեսություններում՝ անասնապահությունը ուժեղացնելու կողմը, կերային կետերի վերակազմակերպելու, ազնվացման բազաների ուժեղացնելու, անասնաբուժական ձեռնարկումների բարելավման յեվ համապատասխան կադրեր պատրաստելու կողմը:

Կադրերի խնդիրը մեզ մոտ, մեր շինարարության բոլոր բնագավառներում ել ամենասուր, ամենահիվանդոտ խնդիրն է հանդիսանում: Սակայն հաղիվ թե կադրերի պատրաստման և ապահովման տեսակետից ժողովրդական տնտեսության մեջ կա ավելի հետամընաց բնագավառ, քան անասնապահությունն է:

Մենք այնպիսի ձեռնարկումներ պետք է ծավալենք անասնապահության բարձրացման նկատմամբ, վորոնք կարող են և պետք է համապատասխան արդյունքներ տան միայն մի հայտնի ժամանակից հետո: Բայց մենք պետք է նույնպես լուրջ ուշադրություն դարձնենք և այն միջոցներին, վորոնք կարող են անհապաղ արդյունք տալ, վորպեսզի մեր սննդի,—մսի, կաթնամթերքի և այլի բալտնսը բարելավենք: Մի շարք միջոցներ արդեն իսկ կարող են անհապաղ կաթի և մսի ավելացում տալ: Խոզաբծությունը Միության մեջ ամենից շատ չափով է անկում հայտնաբերում (մոտավորապես 15 %). մինչդեռ մենք կատարյալ հնարավորություն ունենք ՌՄՖՍՀ սահմաններում, վորտեղ ընդհանրապես խոզաբծությունը թուլ է զարգացած, բարձրացնել այն շատ մեծ չափերով:

Պետք է ձգտել, վորպեսզի կոլտնտեսություններում

բացի մի քանի ազնվացեղ խողերից, պահվեն չորս-հինգ տասնյակի չափ խողեր մտացվի համար: Դա առանձին մեծ ծախսեր չեն պահանջիլ, քանի վոր լուրաքանչուր կոլտնտեսութիւն մեջ լինում են ավելցուկներ, վորոնք գործ կածվելին կերի համար: Նույնը վերաբերում է նաև թռչնաբծութիւնը: Իսկ լեթե մենք հաշվի առնենք հասարակական սննդի ավելցուկները քաղաքում, ողիի գործարաններինը և այլն, ապա դուրս կգա, վոր մի տարվա ընթացքում մենք խողի այնպիսի մեծ հոտ կարող ենք զարգացնել, վորը քաղաքների և բանակի մօտ պահանջի խոշոր մաս կծածկի:

Մեզ մոտ կան դեռ վորո՞ւ բանակութեամբ այնպիսի սովխողներ յեվ կոյսնեստութիւններ, վորոնց անցնեստավարութեան համար կարելի չես տեսլ, վոր նրանցում մեծ խողութիւն կա: Մեզ համար շատ շահավետ կլինեք, յերե այնեղ սակավ խողութիւն լինեք յեվ շատ խողաբծութիւն: Ինչքան կոլտնտեսութիւններում և սովխողներում սակավ լինին անտնտեսավարութիւն և խողութիւն, այնքան ավելի կանն անասնապահական սեկտորը, վորոնց թվում և խողաբծութիւնը, և կաթնատնտեսութիւնը, և թռչնաբծութիւնն ու այդպիսով արագ կլուծվի անասնապահութեան խնդիրը:

Անասնապահութեան բնագավառում հիմնական պիտի համարվեն այն միջոցները, վորոնք համայնացված տնտեսութեան գծով են ընթանում: Բայց բոլորովին ճիշտ չեք լինի բերազնահատեղ այն իրական հնարավորութիւնները, վորոնք կան անհատական տնտեսութիւններում: Այդ հնարավորութիւնների թերազնահատութեամբ մի շարք սխալներ են առաջացած, յերբ մենք

բացորոշապես միջակ տնտեսութւո՞ւնները սխալմամբ կուլակային ենք հաշվել: Այդ սխալները բաւական ուժեղ ազդեցութւո՞ւն են տնում տնասնապահութւան վրայ: Միջակ տնտեսութւո՞ւնը, վոր այս կամ ա՛յն մարմնի կողմից անարդարացի կերպով կուլակային կամ նրան մոտեցող տնտեսութւան մեջ և հաշվվում, ըսկսում և կրճատել իր հոտը: Մենք գլուղացիութւանը պետք և բացատրենք, վոր կաթնատու և այլ անասունների աճումն ինքնին, անկախ այլ հանգամանքներից, վորոշող նշան չի հանդիսանում տվյալ տնտեսութւան մեջ շահագործող տարրի գոյութւան համար: Եես կտրծում եմ, վոր կատարելապես ճիշտ են այն միջոցները, վորոնք ներկայումս մշակվում են կառավարութւան կողմից և նպատակ ունեն միանձնյա չքավոր և միջակ տնտեսութւո՞ւնները գլուղատնտեսական հարկի տեսակետից այնպիսի դրութւան մեջ դնել, վորով նրանց համար շահավետ կլիներ լայն կերպով դարգացնելու անասնապահութւո՞ւնը:

Յուրաքանչյուր միջակ յեղ չփախւոր պե՞տ և հասկանա, վոր հոսի կրնատուր պետութւան հանդեպ ուղակի վնասաբարություն եւ ինձ թվում և, վոր անասնապահութւան վերաբերյալ շրջադարձը պետք և արտահայտվի ի միջի այլոց նրանում, վոր պետութւո՞ւնը առանձին ուշադրութւամբ պետք և վերաբերվի կերային հաշվեկշռին: Այդ խնդրին պակաս ուշադրութւո՞ւն չպետք եղարձնվի, քան դարձնվում և հացաֆուրածային հաշվեկշռին: ԽՍԽՄ-ի և ՌՍԾԽՀ-ի կառավարութւո՞ւնները յուրաքանչյուր տարի յերբեմն մի քանի անգամ հացաֆուրածային հաշվեկշռին են լսում և շատ մանրազնին կերպով և ուշադրութւամբ այն ուսումնասիրում

են: Նման ուշադրութիւն պետք է ապահովված լինի
և լերկրի կերպին հաշվեկշռին:

ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀՍԿԱ- ՅԱԿԱՆ ԱՃՈՒՄ Ե ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

Իմ ղեկուցման սկզբում լեռ խոսեցի արդունարեւո-
թյան մեջ կապիտալ ներդրումների ոգտավետութեան
մասին, վորոնք բարձրացնելով արտադրանքի քանա-
կը և նրա ինքնարժեքն իջեցնելով, պայմաններ են
ստեղծում գների հետագա ցածացման համար: Այդ ա-
մենակենդանի պաշտպանութիւն պետք է գտնի գյու-
ղացիութեան կողմից:

Այժմ լեռ կուղելի բերել վորոշ տվյալներ, պատկե-
րավորելու համար այն խոշոր ներդրումների ոգտա-
կարութիւնը, վորոնք կառավարութեան կողմից գյու-
ղատնտեսութեան մեջ են դրվում:

Նույնիսկ, հաճախ շատ ցածր աշխատանքի վորակի
ներկա պայմաններում, մենք ունենք բավական ար-
տահայտիչ թվեր, վորոնք այն մեծ կտրելիութիւն-
ների մասին են վկայում, վոր գյուղատնտեսութեան
դարգացման գործում ունին խորհրդային իշխանու-
թիւնը, բանվոր դասակարգը և գյուղացիութիւնը:

Վորպես որինակ լեռ կբերեմ Տալովյան տրակտո-
րային կալոննան, վորը գտնվում է Կենտրոնական
սեռահող մարզում: Կալոննան կազմակերպված է լեղել
1928թ. աշնանը 6 հազար հեկտար տարածութեան վրա
և ընդգրկել է 11 գյուղ 551 տնտեսութեամբ:

Նկատի ունենալով նրա ուշ կազմակերպման և ան-
բավարար կազմակերպվածութեան փաստը, այդ կա-
լոննային հաջողվեց աշնանավար տնելու միայն 2 ¹/₂
հազար հեկտար տարածութեամբ:

Տակտորաշարքի կահավորումը 1 հա-ի համար հիմ-
նական ներդրում է տվել 11 $\frac{1}{2}$ ուղււր, Կենտ. սեահող.
մարդում 1 հա-ի համար միջին հաշվով 8 ու. 30 կ.
հիմնական ներդրում լինելով: Գարնանը տրակտորա-
շարքը լրացրել է իր ինվենտարը, վորի շնորհիվ 1 հա-ի
համար հիմնական ներդրումը բարձրացել է մինչև 12
ուղււր: Բնորոշ է, վոր հիմնական ներդրումների աչդ
բարձրացումը թույլ է տվել տրակտորաշարքին ցան-
քատարածութունն ընդարձակելու 2162 հա-ով, վո-
րը կադմում է ամբողջ տարածութուն 28 $\frac{1}{2}$ 0/0, իսկ
ընդհանուր ցանքատարածութւան ընդարձակումը
աչդ շրջանում տեղի է ունեցել միայն 2,7 0/0: Հողա-
գործական աչն ձեռնարկութւնների կոմպլեքսը, վորոնք
կիրառված են լեղել աչդ տրակտորաշարքի աշխա-
տանքի մեջ, հնարավորութւուն է տվել, ուսոնի մի-
ջին բերքատւութւան համեմատութւամբ 1 հա-ի հա-
մար բարձրացնել՝ վարատկինը՝ 15 $\frac{1}{2}$ 0/0, աշնանա-
ցան ցորենինը՝ 37 $\frac{1}{2}$ 0/0 և արեածաղկինը՝ 72,4 0/0: Մի-
ջին հաշվով բոլոր մշակութւնների նկատմամբ ընդհա-
նուր հասուլթ է ստացված 1 հա-ի համար տրակտո-
րաշարքում՝ 12,6 ցենտներ, մեր շրջանում՝—9,1 ց,
վոր բերքատւութւան բարձրացում է նշանակում
23,7 0/0:

Տրակտորային շարքում 1 հեկտարից ստացված ընդ-
հանուր արժեքը 99 ու. 96 կ. է հաշվվում, իսկ ամբողջ
ուսոնում 60 ու. 95 կ.: Այսպիսով մեկ տարուց ստկավ
տեղողութւան ընթացքում տարբերութւունն է 30
ուղււրի:

Ապրանքականութւան նշանակալից բարձրացումն,
այսպիսով, մեր առջև է:

Յեթե մեզ հաջողվի ստանալ տրակտորների և արտադրութեան ալ միջոցների նախատեսնված քանակութիւնը, յեթե մենք ոգտագործենք նրանց լրիվ կերպով և առավելագույն բեռնվածութեամբ (իսկ ալ մենք պետք եւ անհնք), ապա այս տարի մենք կարող կլինենք մեր գյուղատնտեսութեան զարգացմանը հըսկալական խթանում տալ և մի ավելորդ անգամ հերքել տնտեսական այն անվստահութիւնը՝ հանդիպմեր գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման, վորը դեռ կա գյուղացիութեան առանձին խավերում և այն տարակուսանքը, վորը յերևան յեկավ մեր կուսակցութեան տատանվող և մանր բուրժուական ուժերի արդիցութեան յենթակա տարրերի մեջ:

ԼԱՐՎԱԾ ՊԱՆՆԵՐԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ ԵՆ ՄԵՐ ԲՈՂՈՐ ՈՒԺԵՐԻ ԱՌԱՎԵԼԱԳՈՒՅՆ ԼԱՐՎԱԾ ՈՒԹՅՈՒՆ

Անգլիական «Եկանոմիստ» ժուռնալում լույս տեսան մի շարք հոդվածներ, նվիրված գյուղատնտեսութեան վերակառուցմանը և հնգամյա պլանին: Այդ հոդվածներից մեկում ասվում ե հետևյալը.

«Հարկավոր ե ըմբռնել, վոր Ռուսաստանում ներկայիս ինդուստրացումը վոչ թե աճման նորմալ մի պրոցես ե, ալ հետևանք արտաքո կարգի դրդման: Ինդուստրալէս հետամնաց շատ յերկրներում նման զարգացումը սովորաբար ոտարեկրջա փոխառութիւններով ե ոժանդակվում և ունենում ե տասնյակ տարիների տևողութիւն: Ռուսաստանի ինդուստրացումն ալ ընթացքով սկսվեց 90-ական թվականներին և ժողովրդի համար ծանրութիւն չհանդիսացալ. ավելի շուտ նրա համար որհնութիւն եր ալդ. քանի վոր

նա ասպադսլի փթթման հեռանկարները չե՞ր կաշկանդում, այլ անմիջապես լայնացնում ե՞ր առևտուրը և տալիս ժողովրդին ավելի շատ աշխատանք: Բոլորովին այլ բան է հնգամյա պլանը, վորը կարող է ֆինանսավորվել միայն ազգային լեկամոտների հավաքարկման միջոցով, և կարող է նշված ժամանակաշրջանում կատարվել միայն ամենամոտակալի պոհաբերությունների միջոցով, քանի վոր մոտամտաւանը չունի սեփական կուտակված կապիտալներ և չի կարող նրանք ստանալ իր հարեաւաններից: Յեթե անգամ պլանը լինե՞ր զարմանալի հաջող և վերջին հաշվով բարձրացներ ընդհանուր բարեկեցությունն, այնուամենայնիւ՝ նա չարատանջ մի պրոցես կլինե՞ր, վորը չերկրի ինչպես նյութական, նույնպես և հոգեկան ռեսուրսների վրա արտաքո կարգի ծանրություններ կդնե՞ր: Նման դրության մեջ, չե՞ր ժողովուրդը, վորն ապրելով համարյա թե ամենացածրագույն մակարդակի վրա, նորից հրավիրվում է բոլորը զոհաբերել ազգային գործի համար, նրա «տրամադրության» պահպանումը հաղթանակի միակ չերաշխիքն է հանդիսանում»:

Արեւմտյան Յեվրոպայի բուրժուազիայի գիտական ներկայացուցիչներն իրենց միտքարում են նրանով, վոր մեր պլանը հսկայական լարումն և շատ մեծ գիտակցություն է պահանջում, և ըստ չերեուլթին հաշվում են, վոր այդ գործի համար մեր ուժերը չեն բավիլ: Խոսք չկա—դժվարություններն ու փորձանքները շատ են մեծ, նրանցից զինաթափ չեղան կուսակցության առանձին ներկայացուցիչները, վորոնք արտացոլում են ինչ բանվոր դասակարգի ամենից անկաշու խավերում չեղող հայտնի տատանումներէ: Ուղիղ և

վճռական դժից ալդ թեքվողները չկարողացան սպառ-
ման շահերը արտադրութւան շահերին լինթարկելու
բնագումլառում ծալրերը իրար հետ կապել: Այսորվա
կարիքի պատրանքալին բավարարումը նրանք արտա-
դրութւան խնդիրներից բարձր դասեցին, վորը միայն
կարող և տալ կայուն բազա՝ ապագայում աճող պա-
հանջների բավարարման համար: Հարցերի լուծումը
հուլուտ այսորվա պահանջների բավարարման վատ
պատրանք կլիներ, քանի վոր հետ փախչելով այսոր-
վա դժվարութլուններից, խուսափելով նրանցից և ա-
վելի դուրին ուղու վրա անցնելով ու ընթանալով
ամենաթույլ ընդդիմութլան դժով, մենք փաստապես
կդնալինք դժվարութլուններ կուտակող ուղիով և
կգլորվելինք կապիտալիստական զարգացման ճանա-
պարհը: Այդ պատճառով ել «տրամադրութլան» հա-
վաքարկումն ու պահպանումը, ինչպես «Եկանոմիստի»
հողվածի հեղինակն և արտահայտվում, անհրաժեշտ
պայմանն և հանդիսանում մեր լարված ծրագրի:

Մենք թեև ի չարն ենք գործածում «լարված տեմպ»,
«լարված հսկիչ թվեր» և այլն խոսքերը, բայց հաճախ
ըստ ելութլան անթուլլատրելի բարեհոգութլուն և
հուլսեր ենք հալոնաբերում դեպի աշխատանքի ինքնի-
րեն կատարվելը:

Հիմնական դժվարութլուններից մեկը, վորը «Եկա-
նոմիստի» կարծիքով մենք չենք կարող հաղթահարել,
մեր ֆինանսական դրութլան լարվածութլունն և հան-
դիսանում:

«Հնգամյակի հեղինակները, գրում և «Եկանոմիս-
տը», առաջարկում են 86 միլիարդ ռուբլի հավաքար-
կել, իրենց սխեման իրականացնելու համար: Այդ

նշանակում է, վոր նրանք մտածում են նրա վրա ծախսել հինգ տարվա ազգային հասույթի գումարի 48⁰/₀-ից վոչ պակաս մասը: Այդ թվերն, ինչպես նրանք կան, բավական տատանվող են, բայց նրանք ավելի ևս առասպելական կդառնան, լեթե նկատի ունենանք, վոր ֆինանսական պլանը միտում ունի յուրաքանչյուր տարի ազգային հասույթի ավելի և ավելի մեծ մասը կլանելու: Այդ հասույթը, ըստ ակնկալութունների, կաճի 24 միլիարդ ռուբլուց՝ 1928 թվում, մինչև 40,7 միլիարդ՝ 1933 թվում: Հինգ տարում աճումն է՝ 64 ⁰/₀, այնինչ ֆինանսական պլանն իր պահանջների աճում է նախատեսում 105 ⁰/₀-ով, այսինքն 9,5 միլիարդ ռուբլի՝ 1928/30 թ. մինչև 19,5 միլիարդ՝ 1933 թ.:

«Եկանոմիստը» գտնում է, վոր ֆինանսական պլանն իր մեծութամբ առասպելական է, ազգային հասույթի վիթխարի մասի հավաքարկումը պահանջող, ուստի և մեզ համար անիրագործելի: Հարկավոր է ասել, վոր լեթե մենք պետք չիղած լրջութամբ ձեռնամուխ չլինենք ֆինանսական ռեսուրսների հավաքարկմանը, լեթե մենք գյուղացիական կուտակումների հոսանքը դեպի պետութունը չուժեղացնենք նույնպիսի չափով, ինչպես դա ապահովել ենք բանվորների և ծառայողների կուտակումների նկատմամբ, ապա մենք մեր դասակարգային թշնամիների ձեռքը կտանք ավելորդ փաստեր, վորպեսզի մեր ֆինանսական պլանների վոչնչանալու հնարավորութունը հաստատեն:

Կապիտալիստական աշխարհի ինքնազգացողութունը ավելի և ավելի պետք է վորոշվի, նայած մեր հաջողութուններին և անհաջողութուններին՝ հնգամ-

լակի կատարման և մեր հսկիչ թվերի իրացման գործում։ Այդ պլանների իրագործումը պահանջում է բոլորիցս դժոխալին լարվածութուն և շատ մեծ խնայողութուն։ Յեթե գերմանական բուրժուազիան, վորը հակապրո-լետարական և հակալուղացիական ուժ լինելով, հա-ջողեցնում է աշխատավոր մասսայի խնայողութուն-ները պետական հունի մեջ անհի՛ պատերազմի հե-տևանքները ամօքելու և իրենց պլանների իրագործ-ման միջոցներ կուտակելու նպատակով, իսկ սպառ-ման ընտելավառում նույնպես սահմանափակումներ և անում, ապա, իհարկե, մենք մեր տրամադրության տակ ավելի մեծ հնարավորութուններ ունենք լան-վորների և գյուղացիների միջոցները նրանց հարա-դատ, մոտ գործի՝ սոցիալիստական շինարարության մեջ ներգրավելու։

**ԿԱՒԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ, ՆՐԱՆՑ ԺԻՇՏ ՈՒՏԱԳՈՐ-
ԾՈՒՄԸ՝ ԿԱՐԵՎՈՐԱԳՈՒՅՆ ԽՆԴԻՐՆ Ե**

Բովական հիմնական հույսեր ե դնում կապիտալիս-տական աշխարհը մեր հսկիչ թվերի անիրագործելի լինելու վրա՝ կատակցված կադրերի հսկայական պա-կասության հետ։

«Եկանոմիստում» հնդամյակին նվիրած հոդվածների հեղինակը գրում ե.

«Ռուսաստանում՝ պրոֆեսիոնալ-պատրաստված ճար-տարապետներ ունենալու խնդիրը շատ ավելի լուրջ է, քան այդ կարելի չե պատկերացնել։ Մինչև այժմ ա-ռաջարկված միջոցներն այդ խնդրի լուծման համար անհնալանի կերպով անբավարար են։ Դպրոցներում ուսուցման կրճատումը 4-ից 3 տարի, այդ դպրոցնե-

րում անընդհատ շարաթնների սահմանելը, նրանց վերածելը ցերեկվա և գիշերալին դպրոցների, -- այդ բոլորը լավագույն դեպքում ճարտարապետների թիվը կարող են կրկնապատկել, սակայն դա անխուսափելիորեն նրանց վորակը պետք և ցածրացնի: Այդ բոլորով միասին մոտ 30 հազարի բաց և մնում, վորը բալլեիկներն առաջարկում են ծածկել. վորակյալ բանվորներից ճարտարապետների շտատի մեջ առաջ քաշելով:

Բայց ինչքան ել լուրջ և տեխնիկական «կադրեր» ստանալու խնդիրը, ներկայումս դեռ նա սուր չե և նրա ճնշումը կզգացվի միայն նոր ֆաբրիկաների բացմամբ:

Պետք և ասել, վոր բուրժուազիան մեր ամենաթույլ տեղերից մեկն և շոշափում:

Յես փաստեր չեմ բերի, վորոնց վրա վերջերս գամվել և հասարակական ուշադրությունը, -- առանձին մասնագետների կողմից կատարված ֆրասարարության և դավաճանության փաստեր, վոր կապիտալիստական խավերի դասակարգային ընդդիմադրության արտահայտություն և հանդիսանում և կուլակային կատաղի ընդդիմադրության հետ համընթաց և զնում. չես չպետք և կանգ առնեմ դրական փաստերի վրա, վորոնք խոսում են այն մասին, վոր վերջին տարիներս խորհրդային թթխմորի վրա սկսել են չերևալ իրոք, նոր, բանվորագյուղացիական գործին միանգամայն նվիրված կադրեր: Այդ բոլոր խնդիրները մեր կուսակցության Կենտկոմի նոր միայն վերջացած պլանումը կրկին անգամ դրավ ուղիղ և լայն կերպով:

Նոր կադրերի պատրաստման կատաղի վաղժի հետ

միասին մեր առաջ դրված և լեղած կադրերը լրիվ և
առավելագույն արդյունավետութիւնով որոշեցին
խնդիրը: Յեթե մեզ մոտ կան առանձին մասնագետ-
ների թշնամական վերաբերմունքի փաստեր՝ դեպի
պրոլետարական դիկտատուրան, ապա մենք ունենք
մի ամբողջ շարք նաև ամալիսի դեպքեր, իբրև մենք
վոչ-բավական լրիվ կերպով և արդյունավետութիւնով
ենք որոշեցին խորհրդային իշխանութիւնը մոտ
կանգնած՝ տեխնիկայի և գիտութիւն աշխատավոր-
ներին:

Տնտեսական շինարարութեան տեմպերի լարվածու-
թիւնը բնակւոնորին անդրադառնում և մասնագետ-
ների աշխատանքների վրա: Յեթե մենք մասնագետ-
ների աշխատանքների ալդ անխուսափելի և հարկա-
վոր լարվածութեանն ամբողջենք և ամբողջութեամբ
թիւնը, վորը բոլորում և մեր անշնորհքութեամբ,
աշխատանքն ուղիղ կազմակերպելու մեր անկարող-
ութեամբ, ինչե մենք մեր մասնագետներին դա-
տարկ հանձնարարութեաններով բեռնավորում ենք,
որոշեցինք ենք նրանց վոչ ուղիղ կերպով,—ապա
պարզ և, վոր դրանով մենք հիմնական խնդիրների
լուծումը բարդացնում ենք:

Մենք անպայմանորեն բավական դրական արդյունք-
ներ ունենք հասարակական քննադատութեան, վո-
րը ծավալված և մեր աշխատանքների բոլոր ողակնե-
րում և վորը մեզ ոգնում և շոշափել և վերացնել մի
շարք թերութեաններ: Սակայն ուշադրութեամբ
չպետք և բաց թողնել և ամբողջական, վոր ամբողջ-
քննադատութեամբ ընթացակցվում և աշխատանքը
խանգարող խեղաթելութեամբ:

կանց քաշում ենք իզուր տեղը, առանձին սխալները, վորոնց հետ ցուցահանվում են յերբեմն ոգտավետ նախաձեռնումն և անհրաժեշտ ոխակ, մենք ուռցնում ենք: Յերբեմն մենք չենք կարողանում մի բան, վոր մենք ենք ուզում, խելամառերն բացատրել նրանց, վորոնք բարեխղճորեն ցանկանում են ոգնել շինարարությանը: Նրանք յերբեմն չգիտեն, թե իրենցից ինչ են ուզում: Այդ դժբախտությանը հայհոյանքը քիչ և ոգնում: Ինչպես հայտնի չե, անկարությունը և ճընշվածությունը ստեղծագործող աշխատանքի մեջ վատ ոգնականներ են հանդիսանում:

Կուսակցութունն ու խորհրդային իշխանությունը ձգտում են ապահովել առավելագույն նպաստավոր մթնոլորտ այն մասնագետների համար, վորոնք դեպի աշխատանքը բարեխիղճ վերաբերմունք ունեն: Յերբեմն, սակայն, գործնականում այդ խեղաթյուրվում և Ստվերին զարնելը այն տարրը չե հանդիսանում, վորը նպաստում և ստեղծագործող ուժերի զարգացմանը: Նույնիսկ հին ճորտական Ռուսաստանը, վորտեղ մի ասացվածք գոյություն ուներ, թե «ծեծվածի փոխարենը յերկու չծեծված են տալիս», նույնիսկ հին ճորտական Ռուսաստանը այդ ասացվածքի մեջ մի վորոշ փոփոխություն և մտցրել. «վոչ միշտ վզակոթին, յերբեմն ել գլխին»:

Յես կուզեյի մեր մասնագետների նախաձեռնումի ու հենքդիալի ապաշնորհ և գիշատողական վատնման մի որինազ բերել: Լենինգրադում վերջանում և «Կրասնի Ուտյարը» նոր ելեկտրոկայանի խոշորագույն շինարարությունը: Այս տարվա Հոկտեմբերյան տարեգարձին գործի չե դրված առաջին տուրքինը, իսկ

գարնանը պետք է գործի դնվեն և մնացածները Այդ
շինարարութիւնը, ինչպես բոլոր նրանք, վորոնք
այդ գործի հետ առնչութիւն ունեն և հասկանում են
այն, հաստատում են, վոր տարված է մեծ նշողու-
թյամբ և ելեկտրոշինարարութիւն մեջ մտցրել է բա-
վական նորութիւններ: Այդ հոշոդ արդիւնքը ճար-
տարապետների և բանվորների կոլեկտիվի բարեխիղճ
աշխատանքի գործն է: Շինարարութիւնն ընթացել է
փորձված, տաղանդավոր և տնչափորեն բարեխիղճ,
հեղափոխութիւն առաջին որերից մեզ հետ աշխատող
ճարտարապետա-տեխնիկական դիրեկտոր ընկ. Կոտո-
մինի ղեկավարութիւնը: Յեթե այժմ, չերբ այդ շինա-
րարութիւնը, վորը, լեթե չեմ սխալվում, արժեքով
40 միլիոն ուրլի լե, վերջանում է, նախնք այն պալ-
մանների վրա, վորոնց մեջ նա ընթացել է, ծանո-
թանանք այն մթնոլորտի հետ, վորը լեղիլ է այդ շի-
նարարութիւն, ճարտարապետների և մասնավորա-
պես ճարտարապետ Կոտոմինի շուրջը, ապա կստացվի
անախորժելի պատկեր: Յեթե այժմ կարդաք (չես այդ
արիլ եմ) ճարտարապետ Կոտոմինի աշխատանքների
վերաբերյալ նկատողութիւնները՝ պատի և ընդհանուր
թերթերում, ապա կտեսնեք, վոր գործնական քննա-
դատական հոգւածների հետ միասին, վորոնք որինա-
կանորեն արտահայտում են անհամապատասխան և կաս-
կած շինարարութիւն այս կամ այն առանձին մասերի
առթիւ, կան վոչ սակավ նկատողութիւններ և հոգ-
ւածներ՝ խայտառակ, չհիմնավորված, հաճախ անբա-
րեխիղճ, թոււնավորելու սահմաններն անցնող բնույ-
թի: Կարելի չե պատկերացնել, թե ինչքան ոգտավետ
ենքրպիա չե վատնվել, տնընկերական, հաճախ զգվելի

վերաբերմունքի ազդեցութիւն տակ՝ դեպի ղեկավարող և բարեխիղճ կադրերը:

Սոցիալիզմի հաջողակ շինարարությունը գիտական մեթի հաղթանակ է մտանկում: Անհմար է սոցիալիզմը կառուցել առանց գիտության յեղ սեխնիկայի մեջ հսկայական հաջողություններ: Յեղ մեմ գիտության յեղ սեխնիկայի այն անմնավորություններն, վորոնց ցանկանում են ոգնել մեղ վերափոխելու հին, նորական, сермяж-хью Ռուսաստանը նոր սոցիալիսականի, մեր օարբերում անպայման պատվաւոր սեղ պեսք է ապահովենք:

Կատարելապես սխաղ կլինենք և անճիշտ՝ փորձել, ինչպես այդ յերբեմն արվում է, մատնացուցց անելով մարդկային եներգիայի և ուժերի խնայողութիւն վրա, եներգիայի և ուժերի կրողների պաշտպանման հարց դնել, անկախ այդ ուժերի դեպի ուր ուղղված լինելուց: Մենք պետք է հաշվի առնենք վոչ միայն ուժի մեծութիւնը՝ այլև նրա նպատակաձգտումը: Հաճախ լինում է, վոր շատ պատվավոր և բարձր իմացական ուժ մեր շինարարութիւնից մի կողմն է քաղվում, փորձում է մեր շինարարութիւնը տանել կապիտալիստական ռեստավրացիայի ուղիով: Մենք, հասկանալի չե, նման ուժին պետք է նայենք վորպես բացասական-թշնամական մեծութիւն, վորը հարկավոր է հաղթահարել:

ՍՈՎՈՐԵԼ ԶԻՇՏ ԿԵՐՊՈՎ ՈԳՏԱԳՈՐԾԵԼ ԲԱՆՎՈՐ-ՆԵՐԻ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ԱՃՈՂ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մի շարք դեպքերում թե մեծ և թե ամենափոքր փաստերի վրա մենք կարող ենք համոզվել, թե ինչպես հաճախ բանվոր դասակարգի և գյուղացիական մասսայի ակտիվութիւնն ու եներգիան, շնորհիվ մեր

մարմիններն անբավարար կարողականութիւն, շնորհիվ մեր ռուսական անձկնութիւն, իզուր վատնւում են։

Կարտոֆիլի մթերման հետ կապված մի համեմատաբար փոքրիկ փաստ։ Այդ գործի մեջ փոքրիկ ուշացումը, մեր փոխադրութիւն պայմաններից բղխող անխուսափելի դժվարութիւնները պահանջեցին հասարակական ուժերի լարված հավաքարկում, հարվածային կարգով անցկացնելու՝ կարտոֆիլի բաշխման և նրա պահպանութիւնը կազմակերպելու անհրաժեշտ ձեռնարկումներ։ Մենք կարող ենք հաստատել, վոր շնորհիվ այն բոլոր լեռանդի, վոր հայտնաբերեցին Մոսկվայի խորհուրդը և նրա ներկայացուցիչը— ընկ. խոպլյանկինը, կամ Լենինգրադի խորհուրդը՝ հանձնա ընկ. Կամարովի և մի շարք ալ աշխատակիցների, կուսակցական մարմինների ինքնազոհ վերաբերմունքի, և՛ կուսակցական և՛ անկուսակցական բանվորների (առանձնապես հարկավոր և նշել լեռնաօգնութիւն հայտնաբերած լեռանդը և բարեխղճութիւնը), գործը կառարվեց վոչ վատ։ Սակայն չեն փաստերը, մասնաւորապես կոռպորատիվ մարմինների կողմից, վորոնք վկայում են, թե վոչ միշտ և վոչ ել լրիվ և ոգտադործվել հասարակական բովանդակ լեռանդն ու ինիցիատիվան։

Յուրաքանչյուր գործում բանվորների և գյուղացի- ութիւն ախտիվութիւն աճումը կարող և հակադական արդյունքներ տալ, լեթե մենք բարձրացնենք ալ լեռանդի ոգտադործման ընդունակութիւնը և ալն ուղղենք ճիշտ հունով։

Հաճախակի դեպքերում բանվորական հասարակայնութիւն և գյուղացիական ախտիվութիւն ուղիղ և

լայն ուղտագործմանը խանդարում են մեր բյուրոկրատական, գերկենտրոնացնող, գերատեսչական պետությունները:

Հաճախ դա տեղի չե ունենում շնորհիվ անհրաժեշտ կազմակերպչական փորձի բացակայության այն կադրերի մոտ, վորոնք գործի գլուխ են կանգնած, և շնորհիվ առատ ինքնահավանության և պարծենկոտության: Համաձայն այն նախնական զգացումի, վորը հատուկ և ամեն մի սակավ փորձառություն ունեցող կազմակերպողի, նրանք յերեմի ցանկանում են բոլորն անել սեփական ձեռքերով, ամեն ինչ դեպի ինքը և դեպի իր գերատեսչությունը քաշել, և, իհարկե, անճշտի կերպով են կարկատվում:

Առանց ճիշտ համաչափության՝ անհրաժեշտ խիստ պրոլետարական կենտրոնացման, առանց վորի մենք չենք կարող առաջ տանել սոցիալիստական շինարարությունը, և ստորին կազմակերպությունների պատասխանատվության միջև՝ իրենց աշխատանքների համար, այսինքն վորոշ գործառնությունների ապակենտրոնացման միջև, մենք չենք կարող ամբողջութամբ ուղտագործել բանվորների և գյուղացիների ախտիվությունը և վերջ տալ այն կարգերին, վորոնց պայմաններում բանվորական մասսաների և նրանց առաջընթացների եներգիան և ախտիվությունն և վատնվում պիշատիչորեն:

**ԲԱՐԻԼԱՎԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎՈՐԱԿԸ, ԱՆՇԵՂՈՐԵՆ
ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ
ԻՆՔՆԱՐԺԵՔՆ ԻՋԵՑՆԵԼ**

Ի միջի այլոց բուրժուազիան մեծ հույսեր և դնում մեր տնտեսական պլանների քանդման վրա, շնորհիվ մեր աշխատանքի վորակի ցածր մակարդակի:

Նույն «Եկանոմիստը» գրում է, վոր աշխատանքը Ռուսաստանում թանկ է անարտադրող և հանդիսա-
նում, վոր սոցիալիստական մրցությունն անհաստատ է
և ակնկալած արդյունքները չի տվել: Այդ հաստատվում
և հնգամյակի առաջին տարվա առաջադրումների մի
մասի չիրականացման հաշվառմամբ՝ մեր աշխատանքի
արտադրողականության և ինքնարժեքի իջեցման վերա-
բերյալ Պետք է ասել, վոր այդ բնագավառում առա-
ջադրությունների լրիվ չկատարվելը անկասկածելիո-
րեն մեր աշխատանքի մեջ սև բիծ է հանդիսանում:
Մեր տնտեսական տարվա արդյունքներն այստեղ ան-
գոհացուցիչ են: Ինքնարժեքի իջեցման մասում մենք
չկարողացանք նշումը ամբողջութամբ կատարել: Բո-
լոր օրյակով ուսմանները կալին — պակսում երմիայն
ճիշտ և ժամանակին դործը կատարելու ընդունակու-
թյունը: Այդ գոյուշավորության և կամքի առավելա-
գույն լարվածության անհրաժեշտություն է ազդանշում՝
հնգամյակի առաջիկա տարվա առաջադրությունների
կատարման գործում: Յեթե մենք կարողանանք իրաց-
նել հսկիչ թվերի մեր ցուցանիշները, ապա հաջորդ
տարվա սկզբին «Եկանոմիստում» լույս կտեսնեն կա-
պիտալիզմի շանսերի տեսակետից ավելի շատ ան-
հանգստացնող հողվածներ, վորոնք կխոսեն դժլարու-
թյունների հաղթահարման վճռական ձգտման մասին:

Վորպեսզի մենք կարողանանք հաջողութամբ առա-
ջադրությունները կատարել, պետք է ՌՍՖՖՀ-ի սահ-
մաններում գտնվող արդյունաբերությունը բարձրաց-
նենք 25,4%, իսկ ՌՍՖՖՀ Ժողտնտխորհին լնթեկա
արդյունաբերության մեջ՝ բարձրացնել 26,1%: Այդ
տոկոսը կատարելապես հնարավոր է իրագործել: Ան-

հրաժեշտ ե հաշվի առնել, վոր աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը $1^0/0$ միայն մեր ՌՍՖՖՀ-ի արդյունաբերության մեջ տալիս ե $10^{1/2}$ միլ. ո. չափով հավելյալ միջոցներ. իսկ Միության մեջ ինքնարժեքի իջեցումը $1^0/0$ -ով, նշանակում ե 130 միլ. ուղբի հավելյալ ստանալ: Ինքնարժեքի իջեցումը $1^0/0$ -ով ՌՍՖՖՀ-ի ժողտնտխորհին չենթադա արդյունաբերության մեջ, նշանակում ե $52^{1/2}$ միլ. ուղբի ստանալ: Մեր բոլոր հսկիչ թվերում այդ միլիոնները գրված են, սակայն մենք նրանց կարող ենք կորցնել, չեթե ուղիղ աշխատանք չկարողանանք ապահովել և չեթե «Նկատմաբար» հույսերից վոմանք արգարանան:

Հարկավոր ե ուղղակի ասել, վոր մեր աշխատանքի վորակի աչն պայմաններում, վոր մենք ներկայումս ունենք, մեզ համար այդ նշումների կենսագործելը ամբողջությամբ, մեր ուժերից վեր կլինի: Վորպեսզի մենք կարողանանք այն կենսագործել, կառավարության յուրաքանչյուր որգան, յուրաքանչյուր բանվոր յեվ գյուղացի իր առխառանքի վորակը պեճ ե բարձրացնի: Իսկ դա հասարակական ախիվության ավելի մեծ հավաքակման յեվ նրա ուղիղ ոգագործման անհրաժեշտություն ե առաջ բերում:

Ճես վերջացնում եմ անգլիական «Նկատմաբար» ժուռնալի վերջին քաղվածքով նրա համար, վորպեսզի մի ավելորդ տնգամ ընդգծած լինեմ, թե ինչպես մեր տնտեսական պլանի լարվածությունը հաշվի չե առնելովում ոտարերկրյա մեր հարևանների կողմից:

«... Այդ թվերը ցույց են տալիս, վոր պլանի $66^0/0$ նշանակված են ֆինանսավորելու ժողովրդական տնտեսությունը, վոր $23^0/0$ սոցիալական և կուլտուրա-

կան պահանջներին ե հատկացվում, իսկ 11⁰/₀ պետական ապարատի և չեղկրի պաշտպանութիւնն ե գնում: Տվլալ շրջանում հնարավոր ե միայն մեկ բացատրութիւն,—այն, վոր այդ պլանը, կարիք յեղած դեպքի համար, վորպես պահեստ, յեկամքի անձեռնամուխ մնացած ադբլուր չի թողնում յեվ վոր նա «Ֆինանսների լարվածութիւն» բացառիկ ուրնակ ե համդիսանում, նման պահեստազմական ժամանակի յեվրոպական պետութիւնների ֆինանսներին:

Այստեղ բացահայտորեն հուշեր ե տածվում, վոր մեր տնտեսական դրութիւն լարվածութիւնը, վորը մոտենում ե պատերազմական ժամանակի լարվածութիւն, տոկալ չենք կարող, վոր բանվորներն ու գյուղացիները նման լարվածութիւն չեն կարող տանել, վորը կապիտալիստական աշխարհում հնարավոր ե միայն պատերազմական սպառնալիքի տակ:

Վորպեսզի հաջողութիւնը կենսագործենք մեր բոլոր առաջադրումները, մենք բոլորս պետք ե համակվենք այն մտքով, վոր մենք գտնվում ենք գրեթե պատերազմական պայմաններում, վոր ամեն մի թափթփվածութիւն, աբլումովչինա, անպատասխանատվութիւն և մեր աշխատանքների մեջ անճշտութիւն մի հարված ե սոցիալիստական շինարարութիւն գործին: Տնտեսական շինարարութիւն լարված պայմաններում կլանքը մեզ պետք ե վերակազմե ամենավճռական կերպով: Վոչ մի կերպ հարմար մատերիալ չի կարող ճանաչվել մարդկային այն մատերիալը, վոր ալժմ մենք ենք մեզնից ներկայացնում:

Համապատասխան մեր տնտեսութիւն մեջ մետաղի դերի բարձրացման, պետք ե ավելանա մեր բնույթի

մեջ մետաղի բաժինը: Դա մեր սոցիալիստական շինարարութեան կենսագործման համար տարվող պայքարի մեջ՝ շանսերից մեկն է հանդիսանում:

Տոկոսնություն, անհողդողություն, սխտեմ և համառություն՝ փոխարեն թուլամորթութեան և այն բարեկեցութեան ու նրբամարմնութեան, վորոնք մի ժամանակ ճանաչվում էին վորպես սլավոնական բնավորութեան անհրաժեշտ և գրավիչ կողմը—ահա թե մեզ ինչ է հարկավոր և ինչն է զարգացնում հեղափոխությունը: Անխնա ինքնաստուգումը հանդիսանում է պրոլետարական հեղափոխութեան բնորոշ առանձնահատկությունը: Այդ բանի վրա մատուցել է արել դեռ Մարքսը: Յես թույլ եմ տալիս բերելու մի ցիտատ.—

«Բուրժուական հեղափոխությունները... արագորեն հաջողությունից հաջողութեան են ձգտում, նրանց դրամատիկական եփեկտները շլացուցիչ են, մարդիկ և դեպքերը վորպես թե բենգալյան կրակով լինեն լուսավորված, ամենորոյա տիրող տրամադրությունն է հանդիսանում եջատաղը. սակայն նրանք շուտանցիկ են, արագորեն հասնում են իրենց բարձրագույն կետին և արեցման տևական տրամադրությունը ընդգրկում է հասարակութեան ամբողջ առաջ, քան նա կարողանում է մրրիկի և ընդվզումի շրջանի արդյունքները լուրացնել զգաստ կերպով: Պրոլետարական հեղափոխությունները, ընդհակառակն, անընդհատորեն իրենք իրենց քննադատում են, յերբեմն ել դադարեցնում իրենց ընթացքը, դառնում են հետ և նորեն սկսում այն, վորը ըստ յերևույթին վերջացած էր համարվում, անխնա դաժանութեամբ իրենց առաջին փորձերի թերառությունը, թուլությունը, պակասություններն են

ծաղրում, և կարծես թե հակառակորդին տապալում են միայն նրա համար, վորպեսզի նա նոր ուժեր ժողովի և իրենց առաջ դուրս գա ել ավելի հզոր, նորից և նորից են նահանջում հետ, վախենալով իրենց սեփական խնդիրների անորոշակի վիժխարիությունից, մինչև վոր չեն ստեղծվի ամեն տեսակի նահանջի հնարավորությունը բացասող պայմաններ¹։

Մարքսն ավելի լավ, քան վորևե մեկ ուրիշը հասկանում եր հեղափոխության մեխանիկան, և այն, ինչ ճիշտ և լեզել պրոլետարիատի իշխանության համար պալքարի նախապատրաստման պայմաններում և իշխանություն դրավելու համար մղված մարտերում, փնտում և ճիշտ և՛ հեղափոխական շինարարության պայմաններում։

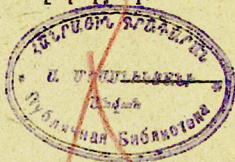
Հեղափոխության այդ տեխնիկայի չըմբռնելը բնորոշ և մեր թշնամիների համար և նույնպես մեր այն «բարեկամների» համար, վորոնք հեղափոխության պրոցեսում կորցրել են վորևե բան Մարքսի և Լենինի ուսմունքից։

Մեր թշնամիները հուսադրվում են, վոր հեղափոխությունը սպառված և, վոր խոսք կարող և լինել միայն Հոկտեմբերի նվաճումների լուծարքի ձևերի մասին։ Չորս տարի սրանից առաջ սմենավեխովական Ուստրյալովն այդ հույսը կապում եր մասսայի պասիվության հետ, ասելով՝ «Մոնտեսկիոն շատ արդարացի լեր, լերք պնդում եր, վոր ժողովուրդը գործունյա չի կամ չափից դուրս, կամ անբավարար Նա լերբեմն հարյուրհազար ձեռքերը միասին և շուռ տալիս, իսկ լեր-

¹ К. Маркс, Восемнадцатое Брюмера

բեմն ել հարյուր հազար վոսքերով շարժվում և վորպես միջատք:

Կասկած չկա, վոր մեր թշնամիներն իրենց հաշիվների մեջ սխալվեցին: Սխալվեցին և նրանք, վորոնք շեշտը դնում եյին աճման՝ որգանական խաղաղ շրջանի և դասակարգային պայքարի սրվածությունից թեքվելու վրա, վորը անխուսափելիորեն բղխում և մեր տնտեսական զարգացման հակասությունից: Մեր առաջ և վոչ թե հեղափոխության մարումը, այլ պրոլետարական հեղափոխության տնտեսության հզոր աճումը: Բանվորների և գյուղացիների մասսաները, վորոնք մեր թշնամիների նախատեսությամբ պետք և սողային վորպես միջատներ, վորպես կրիա, տալիս են սոցիալիստական մրցության, անընդհատ արտադրության անցնելու և աշխատանքի հավաքական ձևերում՝ յեռանդի չտեսնված որինականք: Մեր դասակարգային հակառակորդները յեւ յերկրի ներսում յեւ դուրսը՝ դեռ ուժեղ են, նրանք դեռ օտո քե քիչ հաջող փորձեր կունենան մեր ժնարարությունը խափանելու: Սակայն անկասկած եմք բան, վոր պատմությունը մեր կողմն և յեւ յերե մենք կարողանանք բանվոր-գյուղացիական մասսայի բովանդակ կամքը հավաքակել, ապա սոցիալիստական ժնարարության հնգամյա պլանի յերկրորդ տարին ի կատար կածվի ավելի մեծ հաջողությամբ, քան առաջին տարին և յեղի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	69
1. Նախնական նկատողութիւններ . . .	3
2. Դասակարգային վերադասավորում . . .	5
3. Տնտեսական փոփոխութիւնները գլուղում . . .	18
4. Պլանը վերածել պարզ և հստակ առաջադրում- ների և հասցնել այն մինչ ստորին ողակները . . .	19
5. Հասնել կոլտնտեսութիւնների և խորհրդն- տեսութիւնների վորակական աճմանը . . .	23
6. Միջոցների հավաքարկում . . .	24
7 Հատուկ ուշադրութիւն անասնաբուծու- թյանը	29
8. Պայքարել կուլակութեան ֆեոտակարութեան դեմ՝ անասնաբուծեան բնագավառում . . .	32
9. Անասնաբուծեան զարգացման ուղիները . . .	33
10. Վերակառուցումը գլուղատնտեսութեան հսկա- յական աճում և ապահովում	39
11. Լարված պլանները պահանջում են մեր բոլոր ուժերի առավելագույն լարվածութիւն . . .	41
12. Կադրերի պատրաստումը, նրանց ճիշտ ոգ- տագործումը՝ կարևորագույն խնդիրն է . . .	45
13. Սովորել ճիշտ կերպով ոգտագործել բան- վորների և գլուղացիների աճող ախտիվու- թիւնը	50
14. Բարելավել աշխատանքի վորակը, անշեղո- րեն բարձրացնել արտադրողականութիւնը և ինքնարժեքն իջեցնել	52

[18]4

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0035323

A $\frac{7}{1729}$